Štev. 22 V Trstu, v nedeljo 25. januarja 1920 Letnik XLV

Izhaja vsak dan, tudi ob nedeljah in praznikih, zjutraj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asiškega štev. 20, I. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izdajatelj in odgovorni urednik Štefan Godina. — Lastnik konsorcij lista Edinosti. — Tisk tiskarne Edinost. — Naročnina znaša na mesec L 3·—, pol leta L 18·— in celo leto L 36·—. — Telefon uredništva in uprave štev. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 10 stotink. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 30 stot.; osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po 40 stot., oglasi denarnih zavodov mm po 80 stot. Mali oglasi po 10 stot. beseda, najmanj pa L 1·—. Oglase sprejema inseratni oddelek Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in inseratni oddelek se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška As. 20.

Jugoslovenske zahteve v jadranskem vprašanju.

Odkar se je zopet začelo razpravljati jadransko vprašanje na mirovni konferenci, so se razni predlogi in protipredlogi stavili tako hitro, da je danes skoraj težko reči, kaj se pravzaprav zahteva s te, kaj pa z one strani. Včeraj smo objavili Lloyd Georgev predlog, za njim pa jugoslovenski odgovor, tisti namreč, katerega smatra Italija za nesprejemljivega in zaradi katerega hoče baje udejstviti londonski dogovor v celoti, kakor je bil sklenjen leta 1915. Tako so naši čitatelji vsaj deloma poučeni o stvari, kakor je bila pred začetkom — konca in ponovnim začetkom, ne vedo pa, kako se je stvar pravzaprav razvijala kajti **jugoslovenske zahteve v začetku sedanjih pogajanj niso bile objavljene nikoli,** temveč se je edinole poudarjalo, da sta bila Trumbić in Pašić — nespravljiva. Da naš list ni izpregovoril o stvari, je bilo krivo čudno naključje, da je namreč poročilo našega pariškega dopisnika, pisano 10. t. m., prispelo v Trst šele — včeraj. Stvar se je v tem času sicer že kolikortoliko izpremenila, ali prepričani smo, da bo naše čitatelje tudi še sedaj zanimalo, kaj sta zahtevala Trumbić in Pašić pred vrhovnim svetom, da ju je italijansko časopisje proglasilo za taka »nespravljivca«. Naš dopisnik nam je poročal:

Pariz, 10. januarja

Kakor je znano, sta Lloyd George in Clemenceau na zadnjem londonskem sestanku izročila Scialoji spomenico, v kateri sta povedala, kaj Italiji priznavata in kaj odklanjata. Natančno besedilo te spomenice ni bilo obelodanjeno; iz Scialojevih izjav v laškem parlamentu pa je mogoče posneti, kako si Francija in Anglija mislita rešitev laško-jugoslovenskega spora. Ta rešitev se v glavnem ujema s zadnjim Wilsonovim načrtom. Vendar sta Lloyd George in Clemenceau napravila Italiji še nekaj koncesij. Vse to pa se je zgodilo, ne da bi se zaslišala jugoslovenska delegacija, kakor da se to nje ne tiče. Posamezni jugoslovenski delegatje so sicer imeli priložnost, da pri vplivnih članih mirovne konference tolmačijo zahteve jugoslovenske države; ali o načrtih za rešitev niso bili obveščeni.

V očigled novi pariški konferenci, je jugoslovenska delegacija sklenila jasno precizirati svoje stališče in opozoriti konferenco na nevarnost reševanja tega prevažnega vprašanja brez njenega sodelovanja in proti njeni volji. Predvsem je zahtevalo, naj jo zasliši Clemenceau. To se je zgodilo 7. t. m. Clemenceau je sledil izvajanjem naših delegatov z velikim zanimanjem in jih pozval, naj izroče o vseh spornih točkah pismeno spomenico. Še tisti večer je bila spomenica sestavljena in v seji delegacije odobrena, a po noči je bila prevedena na francoski in angleški jezik in drugi dan izročena vsem članom vrhovnega sveta, tudi — Nittiju, ki se je med tem z Lloydom Georgem vrnil iz Londona v Pariz.

V spomenici se poudarja pred vsem, da je bodoči evropski mir odvisen od pravične rešitve jadranskega vprašanja. Le taki rešitvi bi mogla delegacija pritrditi.

Potem podaja londonsko spomenico na podlagi Scialojevih priobčenj in ga podvrgava svoji kritiki.

Pokazuje namreč, da temeljna ideja tega memoranduma, to je strategično zavarovanje laške meje in vzhodne laške obali, varuje le laške koristi in se ne ozira na potrebo strategičnega zavarovanja naše države, niti na dejstvo, da je Italija velesila, ki poseduje veliko vojsko in brodovje, dočim je naša država šele v razvoju in ima štirikrat manjše število prebivalstva. Nameravana rešitev pomenja zato veliko nevarnost za našo državo in bi bila izvor neprestanim sporom. Tako stanje bi bilo neznosno.

To dokazuje potem tudi v podrobnostih. Iz Julijskih Alp ogrožava Italija dolini Save in Drave in s tem srce naše države, Ljubljano in Zagreb.

V slučaju vojne bi bili dalmatinski otoki brez brambe; sovražna vojna bi preko njih vdrla na našo obal. Naposled preti vpad še s strani Albanije, za katero bi po londonski pogodbi Italija imela mandat. Vsa naša zapadna meja bi bila torej nezaščitena, kar bi naravnost vabilo na napad. V tem oziru zadostuje D'Annunzijev primer. Vkljub konferenci in lastni vladi drže puntarske čete Reko, z odobravanjem enega dela laških civilnih in vojaških krogov. To se lahko ponovi v bodočnosti, če bi bila naša meja razorožena.

Iz narodnostnega stališča se naglaša, da bi bil slovenski del našega naroda razkosan, kakor ni bil še nikdar. 400.000 Slovencev (in Hrvatov) bi prišlo pod Italijo, 200.000 v vmesno državo in komaj ena polovica v našo državo. Na ta način bi ta visoko izobraženi, zavedni in delavni del našega naroda, ki se je do današnjih dni uspešno upiral nemškemu prodiranju na jadransko morje, doživel tragično usodo in bi postal odprta rana na tej tako važni strani centralne Evrope.

Spomenica govori potem o Reki in dokazuje, da vmesna država ne bi bila sposobna za življenje, a bi z druge strani postala pribežališče za vse prekucuške življe iz sosednih držav, torej nevarnost za Italijo in Jugoslavijo. Živeti more le v zvezi s svojim jugoslovenskim zaledjem.

Zadar je istotako navezan na svoje zaledje. Čim bi se odstranile deželne oblasti, uradi, šole i. t. d., bi moral Zader poginiti.

Otoki, ki jih Italija zahteva, so sestaven del Dalmacije v vsakem oziru.

Mandat nad Albanijo za Italijo spominja na mandat Avstrije v Bosni. Posledice bi bile iste. Italija bi bila na Balkanu tuje telo. Kaj pomenja prisotnost takega na lastnem ozemlju, so pravno Jugosloveni izkusili najbolestneje.

Taka rešitev ne more prinesti miru. Treba je najti torej drugo podlago.

Volja naroda je neomajna podlaga miru. Konsultacija naroda odgovarja načelu narodne samoodločbe, ki je bilo od mirovne konference večkrat uporabljeno. Kakor že prej, tako predlaga delegacija tudi sedaj, naj se načelo plebiscita uporabi na **vse pokrajine bivše a. o. monarhije, ki so sporne med nami in Italijo.** V vseh teh krajih prebiva izobraženo, svoje narodnosti in svojih koristi zavedajoče ljudstvo. Lahko torej odloči o svoji usodi. Jugoslavija sprejme uspeh plebiscita za vse sporne dežele. V tem primeru ne bi bilo več iredente niti z ene niti z druge strani.

Ako se to načelo ne sprejme, se vendar ne bodo smele zahtevati od našega naroda večje žrtve kot jih nalaga Wilsonova črta. Po tej črti bi ostalo Italiji preko 400.000 naših rojakov, ki so po nezastarljivi pravici sestaven del jugoslovenskega narodnega ozemlja. Nobenemu zavezniškemu narodu se ni nalagala taka žrtev. Na vsak način je treba temu ljudstvu zajamčiti gospodarski in narodni razvoj.

Preko te črte ne sme segati laška suverenitet a.

Z ozirom na razmere v Zadru in Reki izjavlja delegacija, da sta to mesti z mešanim prebivalstvom a na jugoslovenskem ozemlju. Zato morata pripasti Jugoslaviji; vendar se jima zajamči popolna krajevna avtonomija. Pristanišče in železnica na Reki pa morata biti pod jugoslovensko upravo.

Glede Albanije se zahtevajo najprej neke majhne poprave meje z l. 1913. Sicer pa se zahteva njena neodvisnost. V Albaniji se najde dovolj razumnih življev, ki bodo znali upravo voditi bolje ko katerakoli tuja oblast.

Ako bi se ne sprejelo to, temveč bi se južni del Albanije izročil tujim državam; potem zateva Jugoslavija severni del do Drina, na katerega se vežejo najsvetejši spomini našega naroda in za katerega se je prelilo toliko plemenite jugoslovenske krvi, zlasti l. 1913., ko je Srbija izgubila več tisoč, Črnagora pa eno tretjino svojih najboljših sinov. Skadar je bila prestolnica srbskih carjev in je najvažnejše gospodarsko središče za Črnogoro in Staro Srbijo in najnaravnejši izhod na morje. Zato ima Jugoslavija tak interes na tej pokrajini, interes, ki so ga tudi velesile že priznale povodom konference veleposlanikov v Londonu l. 1913. Tudi regulacija Bojane je največje važnosti za nas, ker se z znižanjem nivoja skadrskega jezera pridobi 12.000 do 20.000 hektarjev najrodovitnejše zemlje, katere dve tretjini pripadata Črnogorcem. Za Skadar bi se dovolila popolna krajevna avtonomija.

S tako rešitvijo bi dobila Italija skoraj vse po Lahih obljudene kraje in še 400.000 Jugoslovenov, zunaj Italije ne bi ostalo niti toliko Lahov, kolikor je Slovencev v samem Trstu, tudi oni bi imeli avtonomijo.

Le pravična rešitev omogoči prijateljske odnošaje.

V spremljevalnem dopisu je delegacija izrazila željo, da bi jo vrhovni svet zaslišal, da more svoje stališče tudi ustmeno obrazložiti.

Že drugi dan, 9. t. m., po prejemu te spomenice, je prišlo na Nittijevo željo do sestanka med Trumbićem in Nittijem, ki je trajal dve uri in katerega sta se udeležila tudi Scialoja in bivši laški poslanik v Petrogradu. Tekom tega sestanka je Nitti marsikaj izvedel, kar so mu menda njegovi ljudje prikazali v drugačni luči. Izrazil je željo, da bi se razpravljanja nadaljevala, češ: moramo to stvar zvršiti.

Adriaticus.

P a r i z, 11. januarja.

Včeraj popoldne, takoj po ratifikaciji nemške mirovne pogodbe, se je sešel vrhovni svet in je dal priložnost jugoslovenski delegaciji, da razloži svoje stališče napram jadranskemu vprašanju. Predsedoval je Clemenceau; za Anglijo je prisostvoval Lloyd George in za Italijo Nitti in Scialoja. V imenu jugoslovenske delegacije je govoril dr. **Trumbić.** V svojem obširnem ekspozeju je pred vsem poudarjal potrebo pravične rešitve laško-jugoslovenskega spora, ker le taka more zasigurati mir. Najpravičnejša rešitev bi se našla, ako bi se za vse sporno ozemlje dopustilo ljudsko glasovanje. Predlagal je zato vnovič, da naj se vpraša volja naroda. Potem pa je izvajal v zmislu predložene spomenice; vendar je glede nekaterih spornih točk podal nove podatke, ki so vzbujali veliko zanimanje. Tako je glede vprašanja posebnega ljudskega glasovanja za Reko dokazoval, kako krivično bi bilo, ako bi se prebivalstvo tega mesta, ki šteje le kakih 40.000 duš, prepustila odločitev o pripadnosti luke in železnice. Ali je morda Reka sezidala te prevažne naprave? To je vendar storilo onih 20 milijonov Hrvatov, Srbov, Madžarjev, Slovakov in Romunov, ki so tvorili prebivalstvo nekdanje Ogrske in Hrvatske! Rečani lahko zahtevajo, da se jim dovoli samouprava za njihove krajevne potrebe — in v tem oziru je Jugoslavija pripravljena dati resnično avtonomijo, ne tiste navidezne, ki je bila popolnoma odvisna od samovolje budimpeštanske vlade —, ali ta, po izgubi Trsta edini izhod na morje mora ostati v tesni zvezi s svojim jugoslovenskim zaledjem, iz katerega dobiva Reka tudi vse svoje življenjske potrebščine.

Trumbić je potem slikal razmere v Zadru in postavil Italijanstvo tega mesta v pravo luč z navedbo števila hrvatskih in laških dijakov na zadrskih šolah. Sedaj, pod laško okupacijo in ko je Zader odrezan od velikega dela Dalmacije, je v teh šolah skoraj dvakrat toliko hrvatske kakor laške dece! Ko se je to prevedlo, Lloyd Georgeu, ki ne govori francoski, se ni mogel dovolj načuditi. »Ako odstranite iz Zadra urade in šole,« je rekel Trumbić, »je to mesto izgubljeno: ko proti 11. uri predpoldne odidejo kmetje iz mesta in so uradniki v svojih pisarnah, so zadrske ulice prazne, kakor da je prebivalstvo izumrlo.«

Glede vmesne države je poudarjal nevarnost, ki preti vsem, ako se ustvari pribežališče za vse dezerterje (katerih v Italiji ni nikdar manjkalo! Op. ur.) in za nezadovoljne življe. Vrhu tega pa bi se slovenski narod, ki je tako uspešno branil Adrijo pred nemškim pritiskom s severa, razkosal na grozen način. Navedel je število, ki bi prišlo pod Italijo in v vmesno državo.

Lloyd George je tu vprašal, koliko znaša sploh število Slovencev. Na Trumbićev odgovor in opazko, kaka krivica bi se storila temu malemu narodu, je Lloyd George z značilno gesto pritrdil temu.

Trumbić je tudi omenil, kaka nevarnost preti jadranskemu morju od prerojene Nemčije. Italija sama se nemškemu pritisku ne bo mogla ustaviti: njena odporna moč se je pokazala nezadostna. Le v zvezi z Jugosloveni se Nemcem lahko prepreči pot do Adrije. Ako se Jugosloveni oslabe, ne bodo gospodovali na Adriji niti Lahi niti Jugosloveni, temveč — Nemci.

Seja je trajala že dve uri in pol, ko je Trumbić prosil, da bi smel pretrgati in drugi dan nadaljevati. Tej želji je Clemenceau takoj ustregel in določil nadaljevanje na ponedeljek.

Tako torej toliko zakasnelo poročilo našega, gotovo najbolje poučenega pariškega poročevalca. Objavili pa smo te poročili, ne glede na to, da vsebujete marsikaj, kar ni bilo doslej znanega našim čitateljem, še prav posebno tudi zato, ker se marsikedaj čujejo govorice, češ, za vse se brigajo tam v Parizu, samo za nas tu se ne zmeni nihče. Kakor pa je razvidno iz teh poročil, za katera lahko povemo, da izvirajo naravnost iz krogov jugoslovenskega mirovnega odposlanstva, nas v Parizu niso pozabili. To bodi v pomirjenje vsem tistim, ki so že hoteli obupavati.

Rok za jugoslovenski odgovor podaljšan za 4 dni.

PARIZ, 23. (S.) Pašić, Trumbić in drugi jugoslovenski delegati so šli popoldne k glavnemu tajniku konference, da predlagajo, naj se podaljša rok, ki so ga določili zavezniki za odgovor belgrajske vlade na načrt rešitve jadranskega vprašanja.

PARIZ, 24. (S.) Jugoslovenskim delegatom se je podaljšal rok za končno veljavni odgovor glede rešitve jadranskega vprašanja za 4 dni.

»Westminster Gazzette« o jadranskem vprašanju.

LONDON, 24. (S.) »Westminster Gazzette« komentira izjavo vrhovnega sveta, ki predvideva udejstvitev londonskega dogovora kot rešitev jadranskega vprašanja, in ugotavlja, da ni mogoč sploh nikakršen dvom o dobri veri in želji vrhovnega sveta, da zadovolji upravičene zahteve in zagotovi politični in gospodarski napredek obeh nasprotujočih si strank. Če bi pa Italijani in Jugosloveni bili končno prisiljeni sprejeti rešitev, dogovorjeno v naglci v najhujši vojni, namesto sedanjega skrbno izdelanega načrta, ki bili krivi oni sami.

Nittijev pogovor s francoskim poslanikom.

RIM, 24. (S.) Nekateri listi so priobčili vest, da sta Nitti in francoski poslanik Barrere razpravljala tekom svojega pogovora tudi o morebitnem podaljšanju roka za odgovor na italijanske predloge, ki naj bi se dovolilo Jugoslaviji. Lahko izjavimo, da je ta vest nevtemeljena, ker se tekom tega pogovora ni govorilo o omenjenem podaljšanju.

Uspeh potovanja regenta Aleksandra.

BELGRAD, 23. »Pravda« priobčuje interviev z ministrom Draškovićem. Minister za promet Drašković je izjavil: Potovanje prestolonaslednika regenta Aleksandra se je izvršilo v ugodnem trenutku in je njegovo bivanje v francoski prestolici rodilo lepe sadove. More se reči, da je to potovanje prineslo naši državi popoln uspeh. Vsa vprašanja so se pomaknila naprej in to z najboljšim potekom za naše interese. Lahko rečemo, da je vse dobro, vrlo dobro. Glede vprašanja vojne odškodnine je minister Drašković izjavil: Kar se tiče vprašanja vojne odškodnine, ki je tvorilo neposreden vzrok tega potovanja, je rešeno ugodno za nas. Žal da se protokol o določbah v tem oziru še ne more priobčiti ter vam tudi jaz ne morem nič česar natančnejšega povedati o rezultatih kakor to, da smo z njimi zadovoljni. Na vprašanje sotrudnika »Pravde«, kako stoji jadransko vprašanje, je minister Drašković odgovoril: To vprašanje se je premaknilo z mrtve točke in vse kaže, da se bo rešilo ugodno za nas. Reško pristanišče ne bo italijansko in Italija ne bo imela suverenitete nad Reko.

Pred preosnovo kabineta.

BELGRAD, 23. (JDS) V političnih krogih zatrjujejo, da se namerava sestaviti koncentracijska vlada, v kateri bi bilo 6 demokratov, 6 opozicijonalcev, 2 ali 3 socijalisti in 1 republikanec. Voditelji posameznih političnih strank so poklicani v Belgrad. V novi kabinet bi imela vstopiti tudi dalmatinski politik dr. Josip Smodlaka in vseučiliški profesor dr. Jovan Cvijić. V demokratskih krogih se zatrjuje, da je misel o koncentracijskem kabinetu izšla iz opozicijonalnega bloka.

Opozicijonalni blok. Ustavni odsek in vlada.

BELGRAD, 23. »Pravda« javlja: Delegati opozicijonalnega bloka (Protić, Jovanović, dr. Ninčić, dr. Janković, dr. Peleš, dr. Manojlović, Banić, dr. Lovrenčić, dr. Švegel, dr. Drinković in dr. Lorković) so glede vprašanja sestave ustavnega odseka sklenili, da stopijo po predsedniku parlamenta v stik z vlado in se začno žnjo pogajati. Predsednik Narodnega predstavništva bo omogočil sestanek. Opozicijonalni blok kaže voljo, da se na široki osnovi sporazume z vlado tudi v ostalih vprašanjih.

BELGRAD, 23. V nedeljo popoldne se je vršila interparlamentarna konferenca načelnikov strank, zastopanih v parlamentu, na kateri se je razpravljalo o sodelovanju opozicijonalnih strank v ustavnem odboru. Kakor doznava presbiro, je bilo stavljenih več predlogov, a do definitivnega zaključka še ni prišlo. Seja se je začela okoli 16. in se je končala ob 18. Od vladnih strank so bili prisotni: za demokrate: ministrski predsednik Ljuba Davidović in ministri: Svetozar Pribičević, dr. Albert Kramer, Vcja Veljković, Pavle Marinković in dr. Paleček; za socijalne demokrate Vitomir Korać; za Črnogorce načelnik kluba Črnogorcev M. Daković. Od opozicije so se seje udeležili: za radikalce: Stojan Protić in Josa Jovanović; za Narodni klub: M. Drinković in Ivan Lorković; za Jugoslovenski klub: dr. Anton Korošec in Stanko Banič; za demokratske disidente: Gavro Manojlović in dr. Dušan Peleš. Jutri bodo imeli načelniki opozicijonalnega bloka skupno sejo, na kateri se bodo dalje posvetovali.

Ministrski svet.

BELGRAD, 23. V nedeljo dopoldne se je vršila seja ministrskega sveta pod predsedstvom prestolonaslednika regenta Aleksandra. Seja se je začela ob 10 in je trajala do 13. Nato je bila prekinjena in se je začela ob 18 in sicer na dvoru, ter je bila zaključena ob 21. uri. V ponedeljek se je seja nadaljevala ob 10. Pri teh sejah sta ministra Drašković in Stojanović poročala o svojem bivanju in uspehih v Parizu.

Srbski predujem.

BELGRAD, 23. »Pravda« javlja iz Pariza: Kakor se poroča, je bilo pred nekoliko dnevi od merodajne zavezniške strani dano zagotovilo, da se bo Srbiji priznal 6% delež pri vojni odškodnini. Kakor se doznava sedaj, je odločitev v tem vprašanju že padla. Definitivno je torej določeno, da se naši zahtevi po 6% deležu zadovolji. Kar se tiče našega predujma, je mogoče, da bo znašal 750 milijonov frankov in sicer z ozirom na to, ker se trdi v zadnjem času, da se od prvih 20 milijard frankov ne bo odbila vsota stroškov, ki bi znašala baje okoli 10 milijard frankov.

Centralizacija veleposestev.

BELGRAD, 23. »Epoha« javlja: Iz poučenih krogov smo izvedeli, da se namerava izvršiti centralizacija vseh veleposestev, gozdov in rudnikov, posebno v Bosni. Na ta način bo imela država velike koristi, ker se bo s centralizacijo naše gozdarstvo in rudništvo brzo dvignilo. To vest je treba vsaj za sedaj sprejeti z rezervo.

Nikita še rovari.

LJUBLJANA, 23. Pred tedni so se pojavile vesti, da leži črnogorski razkralj na smrtni postelji in da bo kmalu umrl. Podrobnosti pa se niso dale dognati. Zdaj pa se pojavljajo glasovi, da te vesti sploh niso bile resnične, ampak da so jih namenoma razširjali Nikitini agenti, da bi njegove nasprotnike prevarali in ta čas lahko porabili za zbiranje prostovoljnih legij. Pri tem so postopali skrajno brezvestno in nasilno in terorizirali posebno naše ujetnike v Italiji.

Madžarji se opravičujejo.

BELGRAD, 23. »Pravda« javlja: Madžarska vlada se je po svojih zastopnikih opravičila za napad v Prekmurju in obljubila, da se kaj takega ne bo več pripetilo. Nadomestila je poveljnika polkovnika z drugim, degradirala poročnika - napadača in odpustila podčastnike. Plačala bo odškodnino za škodo in ranjence. Jugoslovenska vlada bo dopustila, da se izvaža hrana v Madžarsko.

Jugoslovenski poslanik v Varšavi.

BELGRAD, 23. Iz Varšave poročajo: Semkaj je dospel zastopnik Jugoslavije Tadić, bivši član srbskega poslaništva v Petrogradu.

Povratek jugoslovenskih ujetnikov iz Italije.

LJUBLJANA, 23. V ponedeljek zjutraj je dospel v Ljubljano prvi večji transport jugoslovenskih ujetnikov iz Italije. Pred teden dni je odšel iz Verone preko Inomosta v Maribor, kjer je bila tridnevna karantena. Transport so tvorili po večini Bosanci, ki so bili takoj dirigirani v svojo domovino, dočim je bil oddelek 80 mož dirigiran v Ljubljano. So to po večini pripadniki nekdanjega 17. pešpolka, ki so bili ujeti pri prevratu na tirolski fronti. Značilno za italijansko propagando med našimi ujetniki je, da so se nekateri zelo čudili, ker v Ljubljani še ni »boljševiške« vlade, kakor so jih učili Italijani. Oficijelno jih ni nihče sprejel, niti pogostil.

Blago za Jugoslavijo v Trstu.

BELGRAD, 23. Ministrstvo za prehrano je osnovalo v Trstu svoj poseben odsek, katerega naloga bo, prevzemati blago, ki prihaja v Trst za našo državo.

Sukneno blago iz Češke.

BELGRAD, 23. Minister za prehrano je sklenil s češkimi tvornicami sukna dogovor za veliko dobavo blaga. Naročeno sukno ima priti v Belgrad v drugi polovici februarja.

Iz Češkoslovaške.

Beneš o pogajanjih z Rennerjem.

PRAGA, 23. (S.) Minister vnanjih stvari Beneš je izjavil odboru za vnanjo politiko, da so se pogajanja vršila na podlagi saintgermainske pogodbe. Čehoslovaška in Avstrije ste sklenili dogovor za skupno obrambo proti vsakemu poizkusu reakcije in vzpostavitve stare vladavine. Obe državi ste pripravljeni na delo za hitro ustalitev notranjih razmer in za vzpostavitev odnošajev dobrega sosedstva z gospodarskega stališča potem prostih dogovorov, toda izključujete vsako carinsko zvezo. Sledili boste politiki, ki naj ju zbliža prijateljski vsem drugim državam srednje Evrope.

Češka vlada za sporazum z boljševiki.

PRAGA, 23. V politiki čehoslovaške vlade proti sovjetski Rusiji se je izvršil preobrat. Uradni list čehoslovaške vlade »Československa republika« piše: »Zadnji dogodki v Rusiji so bistveno pripomogli, da se obrača vsa pozornost k tem deželam. Kolčakova armada je propadla, Denjikin se umika in čete sovjetov javljajo uspehe z vseh front. Vse kaže, da se je v kaosu sovjetske Rusije jelo svitati in da so se ruske notranje razmere okrepile. Ako ostane to trajno in ako se voditeljem moskovske vlade posreči, da pridobe zase tudi one sloje, ki so jim bili doslej sovražni, potem je Rusija na najboljšem potu, da ozdravi, kar mi kot ljudje in Slovani iz srca želimo. Potem pomenja to za sovjetsko Rusijo in njene zastopnike velik dobiček, ne le v notranji politiki, temveč tudi napram vsemu svetu.«

Masaryk obolel.

PRAGA, 23. Predsednik Masaryk je obolel za lahko influenco. Vendar opravlja kljub temu najnujnejše posle in sprejema običajne referate.

Iz Nemčije.

Krvavi izgredi v Berolinu.

BEROLIN, 20. Prošli ponedeljek so se med množico, ki je oblegala državno zbornico, razširjali letaki nemške komunistične stranke z napisom: »Ruski gardisti v Berolinu«, ki napadajo Ebertovo vlado in zahtevajo, da se Bermontove čete internirajo in razorožijo, dokler se ne sklene mir med sovjetsko Rusijo in protirevolucijonarji, da se ruski vojni ujetniki odpošljejo domov, da se takoj obnovi diplomatski in trgovski stik s sovjetsko Rusijo, da se nikakor, tudi indirektno ne, ne podpirajo več ruski protirevolucijonarci. Ti letaki in pa hujskajoči govori raznih agitatorjev so vplivali na množico, da so razorožili varnostne organe, streljali nanje z njihovim orožjem in jih suvali z noži. Zgrabili so častnika in mu strgali znake z ramen. Položaj je bil tako nevaren, da so drugi uradniki morali streljati, nakar je množica zbežala in si je uslužbenec cestne železnice pri tem zlomil tilnik, ker je padel s stopnišča. Ko se je množica bližala drugim vratom, so začele streljati strojnice. Mrtvih je bilo 10, težko ranjenih pa 40 oseb, dočim je število lahko ranjenih neznano. Od varnostne straže je 1 mrtev in več ranjenih. Ko so ranjenega stražnika prepeljali na kliniko, je planilo nanj več ljudi in ga suvalo z nogami. — Varnostna bramba je izgubila 2 mrtveca, 2 stražnika pa pogreša, ki so ju najbrž kam zavlekli, razen tega ima 10 ranjencev. Od napadalcev so našteli 42 mrtvih in 105 ranjenih.

Iz Avstrije.

Segrejev odhod z Dunaja.

DUNAJ, 23. Kakor poročajo listi, je v ponedeljek s posebnim vlakom odpotoval dosedanji voditelj italijanske misije general Segrè. Po nalogu avstrijske vlade ga je spremil major Zoebernig do meje. Na kolodvoru so se poslovili od njega Allize, italijanski odpravnik Biancheri, argentinski poslanik Perez, kakor tudi vsi častniki italijanske misije. Kakor javlja nadalje »Neues Wiener Tagblatt«, so generala pred njegovim odhodom posetili državni kancelar dr. Renner, državni tajnik Deutsch in podtajnik Weiss.

Vzpostavitev železniškega prometa.

DUNAJ, 23. (S.) Z 26. t. m. se vzpostavi osebni promet po železnicah. Promet se bo vršil v isti meri, kakor pred ustavitvijo, izvzemši promet z brzovlaki.

Avstrijsko - čehoslovaška pogajanja v Pragi.

DUNAJ, 23. (S.) Narodna skupščina. Renner je ugotovil v svojem odgovoru na vprašanje o izidu pogajanj v Pragi, da se ni sklenil sploh nikakršen dogovor glede vprašanj vnanje politike; določilo se je samo, da mora temeljiti vnanja politika obeh republik na saintgermainski pogodbi. Vsled tega je postal jasen značaj naših odnošajev z vsemi našimi sosedi — je nadaljeval Renner — izvzemši Madžarsko, ki ni še sklenila miru in ki se doslej upira saintgermainski pogodbi, posebno v kolikor gre za zapadno nemško Madžarsko, kjer se nemško prebivalstvo zlostavlja. Vendar bo naša republika ohranila tudi napram temu sosedu največjo rezerviranost, ker smo prepričani, da je Avstriji in Madžarski usojeno, da postanete po neuillyskem miru in po dokončanem sporu neodvisna soseda in dobra prijatelja. Kancelar Renner je pripomnil, da se je sporazumel z Benešem tudi glede ustvaritve, udejstvitve in ohranitve miru, ki ga bosta oba odločno branila. Končno je kancelar izjavil, da je pogoj za vzpostavitev gospodarskih in prijateljskih odnošajev s sosedi končno veljavna opustitev vseh starih teženj. (Odobravanje.)

Prostitucija na Dunaju.

DUNAJ, 2?. »Der Abend« poroča, da se nahaja na Dunaju 1500 pod policijskim nadzorstvom stoječih prostitutek. Število onih žena in deklet, ki se vdajajo skrivaj prostituciji, je narastlo na 25.000. To število se od dneva do dneva pomnožuje. Te dni je izvršila dunajska policija pogon, pri katerem je prijela nad 1000 deklet, ki so se vdajale prostituciji. Izmed teh je bilo 800 spolno bolnih, to je celih 80 odstotkov. Med aretiranimi se nahajajo dekleta iz najboljših rodbin. List pripominja, da je beda na Dunaju tako velika, da celo očetje in matere, ki zavzemajo sicer ugledno socijalno pozicijo, ne zadržujejo več svojih hčera, da bi ne hodile ponoči na ulico, da si nekaj zaslužijo.

Mirovna konferenca.

Nizozemska odločna odklonitev zavezniške zahteve po izročitvi Viljema.

PARIZ, 23. Generalnit ajnik mirovne konfe- ce Dutasta je izročil nizozemskemu posla-

niku v Parizu noto radi izročitve bivšega nemškega cesarja. Nota se glasi: Pošiljajoč vladi Nj. Veličanstva kraljice nizozemske poverjeni prepis člena 227. nemške mirovne pogodbe, ki je 10. januarja 1920. stopila v veljavo, si dovoljujejo zavezniške in pridružene države obenem poročati, da so sklenile takoj izvršiti določbo tega člena. Države torej s tem službeno prosijo nizozemsko vlado, da jim izroči Viljema Hohenzollernskega, bivšega nemškega cesarja, da se more postaviti pred sodišče. V Nemčiji bivajoče osebe, ki so jih zavezniške in pridružene države obtožile, se morajo v zmislu člena 227. izročiti. Države ne morejo verjeti, da bi Nizozemska manj obsojala dejanja bivšega cesarja, kakor one same. Nizozemska ne bi izvršila mednarodne dolžnosti, ako bi se branila, pridružiti se drugim narodom in kolikor je v njeni moči, podpirati kaznovanje storjenih zločinov, ali pa kaznovanja vsaj ne ovirati.

PARIZ, 23. (S.) London, nizozemski poslanik v Parizu, je izročil ob 5 popoldne ministrskemu predsedniku Millerandu odgovor svoje vlade na zavezniške zahteve glede izročitve bivšega nemškega cesarja.

HAAG, 23. (S.) Nizozemska vlada je odgovorila na zavezniško noto glede izročitve Viljema takole: »Zavezniške države so izročile 15. t. m. kraljičinem poslaniku v Parizu noto, s katero so zahtevale na podlagi čl. 227. versailleske pogodbe od nizozemske vlade, naj jim izroči Viljema Hohenzollernca, bivšega nemškega cesarja, da ga sodijo. V tej noti so naglašale, da bi ga nemška vlada morala izročiti po določbah čl. 228 mirovne pogodbe, če bi bil ostal v Nemčiji. Zavezniki smatrajo, da je bivši cesar vsaj moralno odgovoren za namembne kršitve mednarodnih pogodeb in sistematično preziranje najsvetejših pravil mednarodnega prava ter brezštevilne zločine, ki so jih zakrivile nemške oblasti tekom vojne. Zavezniki so izrazili mnenje, da bi Nizozemska ne izvršila svoje mednarodne dolžnosti, če bi se jim ne hotela pridružiti po svojih močeh v postopanju, ali če bi tudi samo preprečevala kaznovanje početih zločinov. Zavezniki so končno naglašali posebni značaj njihove zahteve, ki ne temelji na pravniški obtožbi, temveč na činu visoke mednarodne politike, in so se sklicevali na pravicoljubnost Nizozemske, iztažajoč upanje, da ne bo hotela ščititi s svojim moralnim ugledom nemško kršenje bistvenih načel vzajemnosti med narodi.

Kraljičina vlada si šteje v čast, da predrsem opozori, da določbe čl. 228 mirovne pogodbe, ki so morda obvezne za Nemčijo, ne morejo določevati vedenja nizozemske vlade, ki nima s to pogodbo prav nič opraviti. Nizozemska vlada ima tehtne vzroke, da smatra to vprašanje ne samo s stališča zavezniških držav, temveč tudi s stališča svojih lastnih dolžnosti. Nizozemska nima nič opraviti z vzroki vojne in ohranila je, ne brez težav, nevtralnost do konca. Zato je njeno stališče napram vojnim dogodkom drugačno nego stališče zavezniških držav. Ona odklanja odločno očitanje, češ da hoče prikrivati s svojo suvereno pravico in s svojim moralnim ugledom kršitve bistvenih načel vzajemnosti med narodi, toda ne more priznati mednarodne dolžnosti, pridružitve mednarodni politiki zaveznikov. Če zveza narodov ustanovi mednarodno razsodišče za razsojevanje vojnih zadev, t. j. činov, ki so kvalificirani kot zločini in podvrženi določbam kakega prejšnjega štatuta za zločine, bi bila dolžnost Nizozemske, da se pridruži tej novi ustanovi. Kraljičina vlada ne more v sedanjem slučaju priznati druge dolžnosti, nego ono, katero ji nalagajo njeni zakoni in državna tradicija. Temeljni zakoni kraljestva pa, ki so sestavljeni na podlagi splošno priznanega prava, in častna, stoletna državna tradicija, po kateri je bila ta zemlja vedno pribežališče premagancev v mednarodnih vojnah, ne dovoljujejo nizozemski vladi, da pristane na željo zaveznikov in da odtegne bivšemu nemškemu cesarju zaščito teh zakonov in tradicije. Državna pravica in dolžnost, katere spoštovanje mora biti sveto, se temu protivite. — Nizozemski narod, prežet načel, katera je spoštoval v svetovni zgodovini, bi ne mogel izdati tistih, ki so se zatekli k njegovim svobodnim ustanovam. Kraljičina vlada upa, da bodo zavezniške države hotele upoštevati utemeljenost teh izvajanj, ki stoje izven vsakega dvoma in so tako stara, da ne morejo dati povoda kakemu resnemu napačnemu razumevanju.

Iz Madžarske mirovne pogodbe.

BUDIMPEŠTA, 23. Madžarski dopisni urad poroča: Po mirovni pogodbi, izročeni madžarski mirovni delegaciji, ostanejo Baja, Pečuh, Ogrska Sobotica, Bekescsaba, Mezö Hegyös in Kisek Madžarski. Dardanski kot baranjskega komitata in Medmurje se priklopita Jugoslaviji.

Angleži ne nameravajo poslati svojih čet v Rusijo.

LONDON, 23. (S.) Ministrski predsednik Lloyd George priobčuje izjavo, da so neutemeljene vesti, ki govore, da sta državni tajnik za vojno in poveljnik vrhovnega štaba nasvetovala na zadnjem sestanku v Parizu, naj se pošljejo angleške čete na Kavkaz in druge dele Rusije.

Vest o Fochovem potovanju v Poljsko izmišljena.

PARIZ, 23. (S.) Vest o Fochovem potovanju v Poljsko je izmišljena. Vrhovni svet, vrhovni štab in tudi Foch se niso nikdar bavili s tem vprašanjem.

Potovanje medzavezniških čet v bivše nemško in sporno ozemlje.

CURIH, 22. (S.) Iz Varšave poročajo, da pridejo medzavezniške čete z zamudo 5 dni v gornjo Slezijo in okraje Oliszyna, Kuridzejna, Gdanskega in Memela, kjer se bo vršilo ljudsko glasovanje. Vsled tega zapuste tudi nemške čete to ozemlje 5 dni pozneje.

Venizelos odpotoval v Atene.

PARIZ, 24. (S.) Grški ministrski predsednik Venizelos je odpotoval v Atene. V kratkem se povrne v Pariz, da se udeleži razprave o turškem vprašanju.

General Petljura v Varšavi.

VARŠAVA, 22. (S.) »Kurjer Porany« piše, da se general Petljura nahaja bolan v Varšavi. Čim okreva, odide v Ukrajino z novimi člani ukrajinske vlade, ki se nahajajo tudi v Varšavi.

Japonci se nočejo vmešavati v ruske zadeve.

VARŠAVA, 22. (S.) Japonski vojaški poverjenik v Varšavi, stotnik Samavako, je izjavil, da imajo Japonci v Sibiriji dovolj čet za borbo proti boljševikom, toda oni se omejujejo samo na nadzorovanje sibirske železnice; Japonska se ne namerava vmešavati v boje med Kolčakom in boljševiki.

Prihod nemškega poslanika v Pariz.

PARIZ, 24. (S.) Mayer, nemški poslanik, je prispel v Pariz.

Železničarska stavka.

RIM, 24. Železničarska stavka se nadaljuje. Razun nekoliko napadov z bombami in streljanjem na potujoče vlake ni bilo hujših izgredov.

Petrolej in bencin se podraži.

RIM, 24. (S.) Odbor za mineralna olja javlja, da s 26. t. m. poskočijo cene petroleju in bencinu.

Švicarski tečaji.

ŽENEVA, 21. (S.) Lira 39'55.
ŽENEVA, 23. (S.) Lira 39'10.

Zborovanje socijalističnega Narodnega sveta v Firenci.

Firenze, 14. januarja.

V dneh 11. do 13. t. m. se je vršilo v Firenzi posvetovanje italijanskega socijalističnega Narodnega sveta (Consiglio Nazionale Socialista), ki je bilo vsled notranjega in zunanjepolitičnega položaja izredne važnosti. Po kongresu v Bologni, kjer je italijanska socijalistična stranka sprejela v celoti ruski boljševiški program in s tem pristopila k tretji, to je moskovski internacijonali, so se vršili tako pomembni dogodki (volitve, nova zbornica, stavkarsko gibanje, vedno bolj zamotani gospodarski in politični položaj), ki so nujno zahtevali posvet in izmenjavo idej in načrta socijalističnih voditeljev.

Posvetovanja so se udeležiti zastopniki nad 60 deželnih zvez, med njimi tudi trentinske in takozvane Julijske Benečije (Passigli, Tuntar, Regent, Callini in Benetti) in vodstvo stranke izven Lazzarija, ki je bolan. Značilno je, da se Turati teh posvetovanj ni udeležil, ali se jih pa ni — smel udeležiti.

Glavni tajnik **Bombacci** je poročal o delovanju stranke po kongresu v Bologni in o parlamentarnem klubu, ki se bo moral odslej bolj strogo držati maksimalističnih načel. Glede uspeha pri volitvah je opozoril zborovalce, **naj se ne udajajo prevelikim iluzijam o njega posledicah.** Za njim je več zastopnikov ostro napadalo parlamentarni klub, kar je pokazalo **globoka nasprotja** med vodstvom stranke in večino poslancev, ki ne zastopajo dovolj odločno maksimalistične smeri v vsakem oziru. **Modigliani** je branil svoj in nastop tovarišev v zbornici, ki v danih razmerah ni mogel biti drugačen. Parlamentarni klub je lahko stvarno veliko bolj revolucijonaren, kot pa maksimalistično pridigovanje, ki se je doslej izvajalo, **a je ostalo — le pridigovanje.** Govornik je opozarjal na prih. občinske volitve, pri katerih morajo socijalisti napeti vse moči, da dobe občine v svojo oblast in potom njih — celo deželo.

Mnenju Modiglianija o parlamentarnem delu se je pridružil tudi ekstremni maksimalist **Serrati,** češ, da mora parlamentarni klub izsiliti iz vlade čim več radikalnih preuredeb in tako pripravljati pot popolni socijalistični zmagi. **A če hoče to, more z vlado — četudi negativno — sodelovati. Zmote Rusije in Madžarske nas morajo učiti, ne pa zaslepiti. Mednarodni položaj** po poročilih čv. Morgarija za tretjo internacijonalo nikakor ni ugoden. Pripravljati moramo socijalistično republiko, zato ne smemo zanemarjati politične in moralne vzgoje naroda. Mase moramo voditi mi, da se izognemo vsaki zmešnjavi, ki bi jo povzročila ulica brez vodstva in discipline.

Pri tej seji je poročal tudi tržaški zastopnik **Tuntar** o mednarodnem položaju z ozirom na pokrajine. Za reško vprašanje, je trdil Tuntar, ni druge rešitve, nego ta, **da postane Reka svobodno mesto.** Odgovoril mu je Modigliani, ki je poudarjal, da se strinja s Tuntarjem glede Reke celotni parlamentarni klub. Oglasil se je tudi Passigli, ki je protestiral proti vladi,

Naslednjega dne je glavni tajnik Bombacci polemiziral z Modiglianijem proti sklicanju novega kongresa, ki bi stremel za modifikacijo ekstremnih načel in taktike, sklenjene v Bologni. Pri glasovanju je bil njegov predlog z veliko večino sprejet. Po nekaterih sklepih ožjega pomena, je bila seja prekinjena do popoldne, kjer se je vršila izredno zanimiva debata

o mednarodni politiki in o jadranskem vprašanju.

Serrati je skušal zavrniti Modiglianijeva izvajanja o tukajšnji nemožnosti uresničenja boljševiškega programa in je podrobno analiziral lenjinsko taktiko. Ali bo ruska republika definitivno uresničenje? To je odločilno vprašanje za vse naše bodoče življenje. Neizpodbitno dejstvo je, da si stojita nasproti dva svetova: proletarski in kapitalistični, ki drug poleg drugega ne moreta vladati. V tem tiči vse naše revolucijonarno delovanje. Sicer se je v raznih deželah Evrope pokazal nekak »narodni« boljševizem, a to ne upravičuje Modiglianijevega pesimizma. Dokazuje na zgledih, kako so si znale ruske delavske mase maršičemu odreči, kar bi v Italiji gotovo povzročilo odločilni prevrat proti vsaki meščanski vladi. Ruska republika se ustoljuje vedno bolj na zunaj in na znotraj in njeno vplivno delovanje sega že v vse dežele Evrope. Ko nam bodočnost vse obeta, ne smemo biti pesimisti. Nato je poročal govornik o madžarskih grozodejstvih napram komunistom in **prešel na jadransko vprašanje.** S socijalističnega stališča je dokazoval potrebo posvetovanja z italijanskimi socijalisti, z onimi **Julijske Benečije in Jugoslavije,** ne z domnevo, da bi rešili ta problem, ampak da znova poudarijo princip **samoodločbe narodov.** Pobijal je nacijonalistično idejo in dokazal, da ni pravično ne dopustno, da interesi velike manjšine povzročajo nemir milijonom in milijonom ljudi. Zavračal je geslo: »Reko Rečanom«, kakor bi zavračal one, ki bi hoteli dati železnice železničarjem. **To velja tudi za Trst,** kakor za Ciper, Malto in za vsed ruge kraje, ki se nahajajo v istem položaju. Toda teh problemov buržoazija ne more in ne bo rešila. Le potom udejstvitve proletarske moči bodo rešena vsa narodnostna vprašanja.

Modigliani se strinja s pretežnim delom Serratijevega govora in razmatra nato boljševiško idejo in njen program. Po njegovem mnenju traja in se utrjuje sovjetska država največ radi tega, ker živi na razvalinah popolnega poloma starega ruskega režima. Poudarja posebne krajevne predpogoje, gospodarski položaj Rusije, vzgojo in politično mišljenje ruskih mas in sklepa, da se zamore le potem tega tipičnega notranjega položaja razumeti in pravilno ceniti orijentacijo in način boljševiške stranke. Izključuje možnost vsake meščanske protirevolucije v Rusiji, toda **ne veruje, da se bo mogla tam definitivno utrditi komunistična republika,** kakor **ne veruje, da bi bila komunistična revolucija v Evropi pred vrati,** kakor mislijo mnogi. Vsled tega mora biti naša mednarodna politika usmerjena v to realnost, čeravno to boli. Ko razpravlja Modigliani o diktaturi proletarijata, **ne priznava možnosti, da bi jo mogel vzpostaviti proletarijat Italije.** Četudi se ne sme preveč upoštevati Južna Italija, ki je silno zanemarjena in zaostala, obstojajo vendar druge rane, ki zasledujejo socijalistično gibanje, predvsem pa so v Italiji gotova središča buržoazije, ki v Rusiji ne obstojajo, ki pa v Italiji izvajajo velik vpliv.

Serrati zavrača Modiglianija, po čigar teoriji bi ne v preteklosti in ne v bodoče ne prišlo nikoli do revolucije. Vse težkoče, ki jih je poudarjal Modigliani nas morejo učiti, ne pa prisiliti, da se odrekamo svojega programa.

Nato je bila sprejeta Serattijeva resolucija, ki pravi med drugim: »Narodni Svet sprejema zlasti predlog o sklicanju posvetovanja italijanskih sodrugo z onimi Jugoslavije, Tirolskega in Trentina, v katerem naj se prouči narodnostni problem, z željo, da bi se rešitev reškega vprašanja — najhujšega vprašanja v velikem kompleksu narodnostnih problemov, ki jih je vojna povzročila, a ne rešila — prepustila svobodni volji reškega prebivalstva, ki naj bi ga podredilo — po socijalističnem pojmovanju — najvišjim interesom proletarske internacijonale.«

Na dnevnem redu te seje je bilo tudi upravno vprašanje občin, kjer je med drugimi **Passigli** predlagal sledečo resolucijo:

Narodni svet odločno protestira **proti obupnemu stanju, v katerem se nahajajo občinske uprave Julijske in Trentinske Benečije**

lavskih razredov vseh plemen obeh dežel in zahteva takojšen razpis občinskih volitev v obeh pokrajinah na podlagi italijanskega volilnega zakona in odpravo srednjeveškega in kapitalističnega sistema kurij, ki je doslej obstojal.«

Resolucija je bila sprejeta soglasno in vodstvu stranke se je naročilo, da ukrene pri vladi vse potrebne korake brez odloge. Naslednjega dne se je Narodni svet bavil z vprašanjem **ustanovitve delavskih svetov po ruskem vzorcu.** Bombacci je podrobno razložil predloge in načrte stranknega vodstva in toplo priporočal takojšnjo ustanovitev delavskih svetov po celi Italiji. Ugovarjal mu je Modigliani, ki ne uvideva takojšnje nujnosti in trdi, da mora o tem tako važnem koraku sklepati samo narodni kongres. Pri glasovanju pa je bil sprejet predlog Bombaccija z veliko večino, po katerem se ta načrt odda v pretres posameznim organizacijam, po preteku dveh mesecev pa bo Narodni svet sklenil končnoveljavno ustanovitev delavskih svetov.

Po tej razpravi je bil sprejet predlog, po katerem član stranknega vodstva ne sme biti istočasno poslanec in so zato bili izvoljeni novi člani v zameno onih, ki so postali poslanci. Bombacci je odložil svoj mandat in ostane glavni tajnik stranke. Ko je vodstvo stranke še v trajni seji razpravljalo o trenutnem notranjem in zunanjem položaju, je bilo posvetovanje Narodnega sveta zaključeno.

* * *

Toliko iz ozkega okvirja dolgih razprav, ki jih je doznala javnost. A tudi ta zelo nejasni in nepopolni resumé nam odkriva **idejni razkol v italijanski socijalistični stranki,** razkol med maksimalisti (Bombacci, Serrati) in reformisti (Modigliani, Turati, Treves), ki paralizira doslej vsako večje dejanje in odločilni nastop cele stranke. Sicer je tudi pri tem zborovanju — kakor v Bologni — zmagala maksimalistična smer, a le na videz. **Dejanski prevladuje zmerni element,** ki s fino in obzirno taktiko zadržuje razgrete duhove pred nepremišljenimi in prenagljenimi koraki. Že lani je Bombacci za 1. majnika prerokoval revolucijo. Ni je bilo. Nato jo je prerokoval še parkrat. Ni je bilo. Na bolonjskem kongresu je trdil, da ne pride do volitev, ker jih bo preprečila revolucija. Toda volitve so se vršile — brez revolucije. Na tem zborovanju Bombacci ni več prerokoval.

Zato je Modigliani s finim sarkazmom rekel, da je »maksimalistično pridigovanje, ostalo le pridigovanje« (Florentinci bi rekli »Molte chiacchere«, slovenski »mnogo kokodakanja — malo jajc«) in opozoril na nedozorelost širokih mas, ki imajo o revoluciji — prečudne pojme. Temne strasti bi prevladale, razbrzdane ulice bi ne mogel nihče več krotiti in tako bi bil uspeh revolucije — popolni državni polom. Zato je Modigliani zanikal možnost, da bi italijanski proletarijat mogel prevzeti vso oblast, ter je toplo priporočal najvestnejšo politično in narodno vzgojo naroda, kar edino jamči za uspeh vsakega prebrata.

Dejstvo je, da je doslej **dejanski** še vedno prevladoval Turatijev in Modiglianijev zmeren nastop, četudi igra na videz glavno ulogo brezpogojni radikalizem Bombaccijev. Kako dolgo bo to trajalo, ne vem. Široke plasti so vedno nezadovoljnejše in razgretejše. Draginja narašča do bajnih cen, ki smo jih mi poznali v Trstu pred polomom Avstrije, negotovost vlade pri vsakem ukrepu, obupni gospodarski položaj, stavkarsko gibanje, polom italijanske zunanje politike v Parizu, vse to napolnjuje ozračje z dušečo nervoznostjo, ki ne more dolgo trajati, ker tlači kot mora vse javno življenje.

Vedno silijo v minulost! — Ne morejo slediti v lice dejstvu sedanjosti!

II.

»Nazione« vabi na pohod po ulicah, po trgovinah in javnih lokalih, da se uverimo, kako vse drugače je že sedaj v našem Trstu. Prav ima. Res je drugače. V vsaki ulici vidiš več skladišč, ki so — zaprta; ali pa taka, v katerih uslužbenci — sanevajo. Tisti živalni promet oskrbujejo po največjem delu — vojaški avtomobili, obloženi, ali pa tudi ne! A kako je v javnih skladiščih? Drastično je označila položaj neka ilustracija v listu »Coda del Diavolo«, ki ni bila zaplenjena, vsled česar se smemo nadejati, da ne bo imela cenzura nič proti temu, če omenjamo te ilustracije tudi tu.

Gre za prekopavanje grobov na pokopališču pri sv. Ani. Mrtveci, vznemirjeni, so se dvignili iz grobov in pravijo: »Če že slavni municipij ne more pustiti pri miru živih, pa vsaj nam mrtvim naj ne moti miru!« Na odgovor, da ni prostora za razširjenje pokopališča, odgovarjajo mrtveci: »Kako ne, saj imate razsežnega prostora v **javnih skladiščih!** Ni ga bolj primernega prostora za — pokopališče!« Ta ilustracija res verno ilustruje resnico, ki vam jo govore — seveda navadno v zaupnem razgovoru — vsaj osemdeset odstotkov tržaških industrijalcev, trgovcev, obrtnikov in delavstva: da novo življenje (vsaj za sedaj) ni — boljše, da Trst ni postal nič — polnokrvnejši! Posebno pa delavstvo, ki zahteva, naj se uveljavlja pravilo: delo v Trstu najprej domačema prebivalstvu!

»Nazione« se raduje, da je prebivalstvo Trsta postalo »enoličneje« in »plodonosneje«. Enoličneje — da, ali le za tistega, ki ga omamlja videz. Kajti grozno se moti tržaški list in zavaja s tem tudi nepoznavalce razmer v krive sodbe, če meni, da se je prebivalstvo, ki je poprej »kvarilo« »enoličnost«, s tistimi, ki so odšli, vse izselilo! **Ne, ne, to prebivalstvo je še tu in ostane!** Če ne bi bile glave po uredništvih izvestnih listov tako zakrknjene in zarite v svoje želje, v svoje enostranost in v svojo bedasto domnevo, da drugih ljudi ni že zato, ker jih oni nočejo videti — če bi bile te glave bolj razsodne, logične in pametne, **če bi hotele gledati dejstvom sedanjosti v obraz:** bi videle, kako naše snovanje nadaljuje, in bi razumele, da tisti, ki ga ni, tudi ne more snovati! Ravno te dni je naš živelj podal tak sijajen dokaz o svojem obstanku in svoji volji za življenje, da bi moral spametovati tudi še tako zakrknjene in zaslepljene glave: na eni sami prireditvi je položil nad **17.000 lir** v svrho utrditve glavnega temelja obstanku bodočnosti in življenju naroda: za svojo šolo, za svojo učečo se deco!

Toda: razpaljene glave se ne menijo za dejstva in besne na škodo ravno tisti stvari, ki ji — kakor menijo — služijo.

Ne menijo se za dejstva sedanjosti; **veliko raje silijo v minulost!** »Nazione« ne more drugače, nego da priznava, da je »na tem ozemlju še nekaj Hrvatov in Slovencev!« Uverjena pa je, da se ti slednjič sprijaznijo žnjimi in z novim položajem. Po dokaz v podkrepljenje te svoje vere pa sega tržaški list v daljno minulost, češ: **pred letom 1860.** je bilo naše razmerje do slovanske manjšine naravnost sijajno.« Sklicuje se na minulost, ki je — ne pozna. V prvo ji bodi povedano, da so bili tudi tedanji italijanski Tržačani drugačni napram našemu življu, nego so današnji razgrajači po uredništvih italijanskih listov! Prijazni so bili in so radi govorili z ljudstvom v našem jeziku, kolikor in kakor so ga pač znali. Tudi tržaški župnije so, ko so prihajali v stike z našim ljudstvom, govorili v njegovem jeziku. Zadnji tak župan je bil menda stari Pitteri. Taka je bila tista minulost, ki se sklicuje nanjo tržaški list!!

Pa še nekaj moramo povedati tem gospodom — neprijateljem; in s tem prehajamo k glavnemu, kar smo hoteli reči. Tisto »izvrstno razmerje« — je bilo možno pred šestdesetimi leti, danes pa je **izključeno!** Tisto »razmerje« se vidi tistu »Nazione« tako sijajno zato, ker se naši ljudje tedaj niso oglašali politično in ker so bili brez narodnega ideala in brez narodnih ciljev, čemur pa je bil vzrok v tem, da so bili brez narodne zavesti, brez politične šole, brez vsake organizacije! Od tedaj pa je naše ljudstvo prebilo veliko šolo, ki mu je zanetila iskro narodne zavesti, mu podelila politične zrelosti, in je organizirala njegove vrste. To je razlika, dragi gospodje, med nekdaj in sedaj: danes nimate pred seboj več mrtve mase, marveč živ organizem, poln krvi in sokov! Zato se tisto »sijajno« razmerje ne povrne nikdar več! More pa priti do res dobrega razmerja, če s svojim postopanjem nasproti nam ne boste silili v minulost, **če boste marveč računali z nami, kakor smo sedaj!** Ne zlodajte kosti minulosti, marveč raji vas zaustavi ura nove dobe in našega razglejte v obraz **dejstvom sedanjosti!** Ne bodite nespametni in zakrknjeni, da bi si domišljali, da se **voja in novega življenja!** Tega poziva pa ne pišemo le na naslov izvestnih žurnalistov, marveč — in celo v prvi vrsti — tudi na naslov onih drugih! Tudi ti — ne zaustavijo ure!!

Naše šolstvo.

Začetnica za slovenske ljudske šole.

Po vesti sem primoran podati svoje opazke glede te najnovejše slovenske učne knjige.

Prejšnje začetnice, ki so bile v rabi po naših šolah (Gabršček-Razinger, Wider, Krulc) so sestavljene po takozvani »analitsko-sintetski« metodi v zvezi z nazornim naukom. Zadnja dva pa sta se poslužila za pridobitev vsaj prvih par glasov (samoglasnikov) metode, s katero se ponašajo začetnice nekaterih narodov že več let. Ta poslednji način pridobiva-

---

PODLISTEK.

DAMIR FEIGEL:

Na murvi.

Bil je krasen zimski dan. Prosinec sam se je nemalo čudil, da ga je doletela taka sreča. Solnce se je šopirilo na nebu v pomladanskem ornatu in vabilo s svojimi gorkimi žarki zmrzle meščane iz njihovih zaduhlih sob.

Dolgo časa se nisem mogel odločiti, ali naj grem v kavarno, ali na izprehod. Slednjič so užugali žarki taroke in pagata in kmalu sem imel mestno obzidje za sabo.

Zajec je brezskrbno preskočil stezo pred mano. Zavedal se je, rekel bi, dejstva, da je nastopila zanj pred par dnevi varnostna doba in da se mu ni bilo več bati lovcev.

Tam pred mano je izginil za ovinkom človek. Najbrže je bilo tudi njega izvabilo solnce v naravo. Vzradostila me je zavest, imeti v bližini sorodno dušo, ki je niso premotile ne kavarenske igre, ne popoldanske četrti. Srce mi je pravilo da gotovo dohitim prej ali slej simpatičnega neznanca.

Počasi sem stopal dalje. Na levo pod mano je šumela Soča. Zadnji nalivi so ji bili skalili modro prozorne valove. Na tem grmovju sem si bil kot šolarček strgal hlače na begu pred poljskim čuvajem. Na oni trati v zavetju smo se par let pozneje shajali dijaki in prepevali vkljub nemškim disciplinarnim postavam slovenske pesmi. Spomini so se vrstili za spomini. Nisem se jih mogel otresti, če tudi je bila vojna nekoliko izpremenila pokrajino. Tik grmovja je bila postavila zarjavele španske viteze, preko trate izkopala strelski jarek, na murvo pa obesila ptičje strašilo. In ravno pod to murvo sem bil prvič krivo prisegel večno ljubezen in še večnejšo zvestobo. To strašilo je nemalo motilo moje spomine. Tak nestvor sredi najidealnejše ljubezni!

Čemu strašilo sredi zime? In kakor meteor, ki zažari na nebu, se mi je pojavila misel, misel tako strašna, da sem letel preskakovaje jarke mimo žičnih ovir kakor vihra proti murvi.

Z nadčloveškimi močmi sem odmotal zanko, srednje debelo in trpežno vrv, in človeško truplo je padlo na tla.

Nisem se bil zmotil. Neznanec pred mano se je bil obesil in me vabil kot strašilo k sebi. Kaj, neznanec? Pogledal sem natančnejše in spoznal v samomorilcu svojega prijatelja Severina.

Nič odlašanja! Slekel sem vrhno zimsko suknjo, vrgel klobuk v travo in že sem pričel z umetnim dihanjem. Roke sem mu nategoval, jih zopet krčil, dvakrat, trikrat, petkrat.... sedemindvajsetkrat. Potil sem se. Da bi mogel oddati vsaj nekoliko svoje gorkote mrzlemu truplu! Le naprej! Vrgel sem še suknjo in telovnik v travo... Triintridesetkrat. Obrisal sem si pot ob srajco... Sedeminštiridesetkrat. Moje moči so pojemale. Ali bi nekoliko počival? Ne, ne, gre za življenje in smrt! Daljni zvon iz mesta mi je dajal ritem... Petinpetdesetkrat. Na tleh kleče sem čutil strahovite krče v mečih. Črevljev že nisem več čutil na nogah... Sedeminpetdesetkrat! Srce mi je bilo ob prsa, da je koščen gumb kar odskakoval od srajce... Oseminpetdesetkrat. Sapa mi je pošla, izpustil sem prijateljeve roke in v tem trenutku mi je prilepil Severin krepko zaušnico.

Nisem vedel, naj se-li jezim ali veselim. moje delo je obrodilo uspeh. Prijatelj je oživel. Truden sem sedel pod murvo.

Lice me je zaščepelo in me spomnilo zaušnice. Moči pa nisem imel najmanjše, da bi jo bil vrnil. Ogorčenost nad tako nehvaležnostjo mojega prijatelja, razžaljenost in lastna onemoglost so se izlile v eno samo psovko.

»Nesramnež!« sem mu zabrusil v obraz, vstal in se počasi oblačil.

»De mortuis nil nisi bene!« mi je odvrnil prijatelj. Vzdignil se je previdno in si potipal z obema rokama vrat, kakor bi čutil še vedno zadrgnjeno vrv okrog njega.

»Kar išči, imam že jaz v žepu. Baje prinaša vrv obešancev srečo! Sicer pa odpusti mi, če sem te razžalil! Kako neki sem moral biti tako kratkoviden! Sprejmi, dragi dobrotnik, mojo najiskrenejšo zahvalo za klofuto od hvaležnega ti prijatelja!«

Ne vem, ali me je bila bolj užalila zaušnica ali prijateljeve besede. Najraje bi jo bil odkuril v očigled tej črni nehvaležnosti. Bil sem pa preveč truden, krči so mi še vedno nategovali žile in roke so me začele boleti v sklepih. Izmučen sem sedel v travo s hrbtom obrnjen proti Severinu.

»Povej mi odkritosrčno, kdo ti je dal oblast, posegati v moje čisto zasebne razmere?« Iz glasu sem spoznal, da se drži Severin še vedno okrog vratu. »Si-li moj jerob, moj kurator?«

»Ne eno, ne drugo!« sem odgovarjal, obrniti se pa le nisem hotel. »Zasebne razmere praviš, ko se pa javno obešaš! Doma, med štirimi stenami se lahko udejstvuje tvoja zasebnost po tvoji lastni volji, tu je pa javen kraj in kot del javnosti sem upravičen, rešiti nesrečneža in ga vrniti človeštvu!«

»Čenča! Samo s človeštvom mi več ne prihajaj! Sit sem ga do vratu!« Pri zadnji besedi so se izgubile prijateljeve roke zopet pod brado. Vsega tega nisem videl, pač pa čutil. »Umor se kaznuje s smrtjo. Zločin je. To je pravica, kaj ne! Če pa obudiš človeka s prosto voljo in zdravim razumom, ki je že sklenil svojo bilanco, k življenju, ni to nikak zločin! Niti prestopek ni! In to, to je krivica! Si me-li rešil smrti? Ne, nasprotno! Naklonil si mi še eno smrt!«

»Kriva pota hodiš, prijatelj!« sem posegel vmes in se počasi obrnil. »Ali naj duham, da si bil pri zdravem razumu, ko nisi hotel več stati na lastnih nogah? Kolikokrat dovedejo malenkostne neprilike človeka do nepremišljenega koraka, katerega se bi rad kesal, če bi že ne bilo prepozno! Če mi pa dokažeš, da ni bila zate nobena druga rešitev kakor vrv, evo ti moje besede, vrv ti vrnem in tvoja prosta volja mi bo sveta!«

...je glasov slonі na prirodnih vzdikih (medmetih). Ta metoda ima prednost pred drugimi v tem, da je lažja, zanimivejša, nazornejša in pušča za celo takšno predstav, da je zabljenje nemogoče.

Kapi ravnatelj goriškega učiteljišča, g. V. Bežek, je zbudil v nas mladih zanimanje za to metodo. Mamo se ogrevali zanjo samo vsled teoretskih traditev, temveč smo se sami prepričali dan na dan pri hospitacijah in pozneje pri nastopih o njenih uspehih. Imeli smo v načrtu, izdati začetnico po tej najnovejši metodi, a vojna nam je prekrižala račune.

Omenjam le glavne napake, s katerimi greši nova začetnica proti metodičnim pravilom in načelom. Začetnica nima nobene ponazoritve glasu, oziroma njegovega znamenja — črke.

Manka ji koloriranih slik. Prva otrokova knjiga izgubi s tem veliko vrednosti, prvič s strogo metodičnega stališča, drugič radi tega, ker otrok take knjige ne vzljubi. Po mojih nazorih bi morala biti prva otrokova knjiga najlepša med vsemi. Biti bi morala odsev njegove solnčne duše, poljana bujne fantazije in zaklad lepote. Kje najdemo v dosedanjih slovenskih začetnicah lepo pravljico, podprto z enako lepo sliko? V katerem berilnem koščku vseh naših začetnic vidi otrok samega sebe? Koliko je v njih lepih pesmi, n. pr. Župančičevih?

Kaj je vodilo sestavljalca, da je razmetal red pridobivanja glasov tako navzkriž, tega ne vem. Najbolje bi bil takrat naredil, če bi bil glasove razvrstil po genetskem redu, kakor sta storila Krulc in Wider. S to razvrstitvijo je sestavljalec povzročil le težkoče učitelju in učencu.

Nesmiselna se mi zdi vezava nove pismenke (pri malih črkah) z že znanimi v brezpomembne stavke ali tudi fraze. Učitelj izgubi pri tem z razlaganjem mnogo časa, a učenec ne pridobi ničesar. Vzemimo primer!

Na osmi strani beremo: »Merim novo mero.« Kaj naj učitelj začne? Treba mu je, da na dolgo in široko razloži pojem mere in potem šele razjasni pomen gornjega stavka, da sam zmeri kako mero. Ker učitelj načelno ne sme prezreti oziroma preskočiti stvari, ki otrokom ni znana, mu uide mnogo dragega časa; ostane pa še vedno vprašanje, so li otroci razumeli pomen gornjih besed (oziroma vsebino stavka)? Takih in enakih stavkov je vse polno v tej, kakor v prejšnjih začetnicah.

Res, da rabijo te vezave le urjenju v čitanju; bolje pa bi bilo in edino pravo, da bi se otroci vadili brati v tem, kar jim je znano, razumljivo in je tudi dovolj nazorno.

Besedne skupine za malimi črkami, bi se brez najmanjšega greha lahko opustile in nadomestile s konkretnimi pojmi iz nazornega nauka. Velike črke bi morale biti razvrščene po razvojnem redu.

Drugi del vsebuje večinoma zastarele koščke polne nadzemeljskih značajev.

Papir je slab — najslabši, vezava mehka; tako bodo imeli otroci v par mesecih kos razcefrane cunje.

Pripomba. Če se kdo kolegov učiteljev loti v prihodnje sestavljanja začetnice in bi hotel uporabiti novo metodo v pridobivanju glasov in njih znamenj, sem mu z nasveti in navodili rad na razpolago. C. D.

Vesti iz Jugoslavije.

Obrazloženje k valutni reformi.

LJUBLJANA, 21. Presbiro ministrstva zunanjih poslov javlja uradno: Po dolgem in vsestranskem proučevanju stanja naše denarne cirkulacije, je kraljevska vlada odločila, da je za sedaj nemogoče, izvesti vse odredbe, ki bi mogle izvršiti njeno radikalno saniranje. Temeljno izboljšanje vrednosti našega domačega denarja zavisi deloma od faktorjev, ki so izven dosega državne oblasti. Med faktorji, na katere more država vplivati, so tudi taki, katerih premena bi v resnici koristila izboljšanju novčnega prometa, toda bi na drugi strani mogla povzročiti nedogledne škodljive posledice v gospodarskem in socijalnem oziru. Neposredni cilj valutne reforme ne more biti izboljšanje vrednosti domačega denarja, nego izključevanje faktorjev, ki delujejo na njeno poslabšanje, in ustvarjanje pogojev za njeno izboljšanje. Valutna reforma ima vobče za cilj samo ustvarjanje pravnega reda za domači denar. Njegova vrednost pa izhaja iz obsega valutnih odredeb. Ustvarjanje pravnega reda denarnega prometa ne sme izzvati nikakega gospodarskega nereda. Kakor je obsojati vsako valutno odredbo, ki bi imela za neposredno posledico naglo poslabšanje vrednosti domačega denarja, tako je obsojanja vredna odredba, ki bi povzročila naglo izboljšanje njegove vrednosti. Pri denarnem prometu ni največje zlo potlačenje vrednosti (depresija) domačega denarja, temveč neprestano in znatno variiranje njegove vrednosti. Ako bi valutna reforma povzročila naglo padanje vrednosti domačega denarja, tedaj bi imelo to za posledico osiromašenje lastnikov denarja in upnikov, z druge strani pa obogatenje dolžnikov in lastnikov drugega imetja. Naglo povečanje vrednosti domačega denarja bi značilo osiromašenje dela dolžnikov in obogatenje upnikov in lastnikov denarja. Pri proučevanju valutnega vprašanja ne smemo prezreti temeljne činjenice, da denar ni samo gospodarsko dobro po sebi, temveč hkrati predmet mnogobrojnih kreditnih odnošajev in da izpremememba njegove vrednosti ne vpliva samo na stanje imovine lastnikov denarja, temveč tudi na imovino še večjega števila oseb, ki stoje medsebojno v kreditnem razmerju. Postavljajoč kot osnovno smernico valutne reforme izbegavanje vsakršnega njenega vplivanja na vrednost domačega denarja v času njenega izvrševanja, je kraljevska vlada valutne odredbe omejila na izločitev drugih denarnih neprilik našega današnjega denarnega prometa, od katerih je prvi kroženje kronskih novčanic avstro-ogrske banke, a drugi obstoj dveh vrst zakonitega denarja, krone in dinarja. Kraljevska vlada je odločila, da v najkrajšem času potegne iz prometa kronske novčanice avstro-ogrske banke in da jih zamenja z novčanicami Narodne banke kraljevine SHS. Dvojnovrstnost v denarnem prometu se odstrani na ta način, da se s to novčanico zamenja tudi dinarska novčanica Narodne banke kraljevine Srbije. Nova novčanica Narodne banke kraljestva SHS je nov denar. Ona ni niti današnja kronska novčanica, niti današnja dinarska novčanica Narodne banke. Glasila se bo hkrati na krone in dinarje in bo »kronsko-dinarska« novčanica. Na ta način bo krožil v našem prometu le ene vrste denar. Tako se bodo onemogočile vse špekulacije z domačim denarjem. Valutna reforma nima in ne sme imeti cilj ukinjenja ene teh dveh obstoječih denarnih edinic, krone ali dinarja. Kraljevska vlada ni vodila računov o slabih separatističnih pojavih na denarstvenem polju, ki zahtevajo uničenje krone ali dinarja. Take odredbe bi bile zelo škodljive za gospodarsko življenje. Iz zgodovine denarstva vemo, da ni nič težjega, nego priučiti široke mase naroda, računati z novimi denarnimi edinicami. Kraljevska vlada ni niti trenotek premišljevala, da bi primorala oni del našega naroda, ki je navajen računati s krono, da preko noči začne računati z dinarjem. Taka odredba bi v ostalem niti ne bila potrebna. Naše gospodarsko življenje ni trpelo vsled tega, ker del našega naroda računa s kronami, a drugi z dinarji, nego vsled tega, ker obstojita dva zakonita novca, o katerih je eden odgovarjal vsem pogojem najslabšega denarja. Valutna reforma ima za nalogo, potegniti iz prometa to slabo krono, da unifikacijo denarja onemogoči, da bi bila krona blago proti dinarju, a dinar proti kroni. Ta cilj se da doseči z ustvaritvijo edine kronsko-dinarske novčanice Narodne banke kraljestva SHS.

S tem se bosta s kronsko-dinarsko novčanico odkupili od naroda današnja kronska novčanica avstro-ogrske banke in današnja dinarska novčanica, in sicer obe al pari. Lastniki današnje kronske novčanice bodo dobili namesto slabega novca denar, za katerega jamči Narodna banka kraljestva SHS z vsem svojim imetjem in kraljevina SHS z vsem svojim kreditom, in katerega količina se ima v prometu stopnjevaje zmanjševati. Jasno je, da prejmejo lastniki kronskih novčanic boljši denar, katerega vrednost mora biti vsaj tolika, kakor današnje kronske novčanice. Za isto kronsko-dinarsko novčanico se bo zamenila tudi današnja dinarska novčanica Narodne banke kraljevine Srbije. Dajajoč novo krono v zameno za današnjo krono al pari, kraljevska vlada ni mogla niti pomisliti, da lastnikom dinarske novčanice da manjšo vrednost, nego je ona, ki jo oni dajejo v zameno za novo novčanico. Stoječ pred činjenico, da morejo dobiti lastniki dinarske novčanice za en dinar vsak čas najmanj štiri krone, je ona smatrala za zahtevo pravičnosti, da v tem razmerju izvrši izmenjavo današnje dinarske novčanice z novo kronsko - dinarsko novčanico. Ker pa je potrebno, da v našem kraljestvu obstoji denar, s katerim je mogoče plačevati cene, izražene v kronah ali v dinarjih, mora nositi ta nova novčanica Narodne banke kraljestva SHS obiležje krone in dinarja. Ker se je tedaj odločilo z ozirom na naravne zahteve pravičnosti, da se za vsak današnji dinar zamenjajo štiri krone, sledi iz tega, da se novčanica za sto kron mora glasiti na 25 dinarjev, ali ako se vzame, da je s kronsko-dinarsko novčanico zamenjena nova dinarska novčanica al pari, a kronska za dinar v razmerju 1 : 4, da se ima tedaj novčanica za 100 dinarjev glasiti na 400 kron. Na ta način se doseže, da valutna reforma ne izzove perturbacije v vrednosti denarja, ker se naslanja na obstoječo vrednost enega in drugega denarja.

S to reformo je omogočeno, da se naš narod pri izračunjevanju cen poslužuje tudi še nadalje one denarne edinice, na katero je bolj navajen, bodisi krone ali dinarja, a da se bo plačevanje izvrševalo z eno in isto novčanico. To je glavni cilj vsake valutne reforme.

Z unifikacijo denarja so onemogočene vse nadaljne kupčije med krono in dinarjem. Hkrati je preprečeno, da vrednost krone raste, dočim vrednost dinarja pada in obratno. Omogočeno pa je pararelno gibanje vrednosti ene in druge denarne edinice. Po tej reformi in s pogoji povoljnih gospodarskih odnošajev našega kraljestva se bo pokazala posledica, da se bo vrednost krone in dinarja stopnjevaje dvigala v smeri svoje predvojne vrednosti.

Ker je ustanovljeno tako stalno razmerje vrednosti med krono in dinarjem na osnovi nove efektivne današnje vrednosti, kraljevska vlada ne namerava utrjevati maksimalne meje vrednosti enega ali drugega denarja. Vlada se omejuje na to, da ustvari novo novčanico, in sicer najboljšo, ki se more ustvariti v naši državi.

Koliko količino zlata ali srebra bodo predstavljale krone ali dinarji, to je vprašanje, ki se mora regulirati s posebnim zakonom Mi, kakor tudi vse države, ki so se udeležile strašne svetovne vojne, so še precej daleč od momenta, da se bodo mogle novčanice zamenjati s kovanim denarjem. Očividno pa je, da bo stopil ta zakon v veljavo mnogo prej, nego se bo v pridobitnem življenju občutila potreba po njem. LDU.

Mesto ravnatelja je razpisano. Na državni realni gimnaziji z nemškim učnim jezikom v Ljubljani se razpisuje mesto ravnatelja z zakonito določenimi prejemki do 15. februarja t. l.

Legitimacije tujcev. V vseh ljubljanskih hotelih in prenočiščih se morajo došli tujci odslej legitimirati pri vratarju odnosno lastniku prenočišč.

Državni urad zoper navijanje cen, verižnike in tihotapce je začel poslovati za vso Slovenijo v Ljubljani, Bleiweisova cesta št. 22, II. Namen tega urada je: 1. Pobijanje veriženja, 2. pobijanje tihotapstva z živili, tobakom, različnim blagom itd., 3. pobijanje kupčevanja z denarjem, ki se vrši brez kontrole, 4. nadzorstvo trgovine in obrti katerekoli vrste in sploh, da se vrši v zmislu zak. predpisov, 5. nadzorstvo branjarije in tržnega prometa, 6. nadzorstvo ob uvozu in izvozu v Sloveniji bodisi katerekoli vrste blaga, izdelkov in pridelkov. — Postavile se bodo posebne ekspoziture urada ob meji in posebni nameščenci bodo potovali in zasledovali tihotapce in verižnike. Da bo imel ta urad uspeha, je potrebno sodelovanje vseh uradov in vseh slojev prebivalstva. Delovanje tega urada je pač najboljša obramba proti onim brezvestnim osebam, katere izrabljajo sedanje razmere, le da sebe okoristijo, ne glede na škodo, katero trpijo sodržavljani in država sama. Razveseljivo dejstvo je, da so se že ustanovili v več mestih akcijski odbori iz raznih slojev prebivalstva, kateri prav marljivo sodelujejo s tem uradom. Dolžnost vsakega državljana je, da pomaga zatreti to zlo; — radi tega naj vsak prijavi temu uradu take škodljivce človeške družbe. Med uradnimi urami — od 9. do 14. — se bodo sprejemale ovadbe in strogo postopati. Na deželi bo postopalo okr. glavarstvo in orožništvo gotovo z isto vsi policijski nameščenci imajo ukaz, sprejemati ovadbe in postopati. Na deželi pa bo postopalo okrajno glavarstvo in orožništvo gotovo z isto vnemo, energijo in brezobzirnostjo, kakor bo nastopala centrala urada zoper navijalce cen, verižnike in tihotapce v Ljubljani. Postopalo se bo z vso strogostjo, in se bo potom časopisja redno obveščalo prebivalstvo o izidu kazenskega postopanja z natančno navedbo kaznovanih oseb. Pravomočno obsojene osebe se bodo javile tudi stanovanjskemu uradu, kateri bo gotovo ukrenil potrebno, da se stavi poštenim strankam stanovanje obsojencev na razpolago.

† **Linijski kapetan Anton Dolenc.** V Splitu je umrl, kapetan linijske ladje Anton Dolenc. Ž njim je preminul odličen slovenski mornarski častnik. Rojen je bil leta 1871. v Ložu kot sin okrajnega sodnika dr. Hinka Dolenca, slovenskega pisatelja, najboljšega poznavatelja Krasa in njegovih čarov, ter njegove soproge, hčerke slovenskega pesnika Miroslava Vilharja-Kalskega. Pet gimnazijskih razredov je dovršil v Ljubljani, nato pa vstopil v mornariško akademijo na Reki. Kot mornarski kadet je nato nastopil pot okoli sveta. O svojih doživljajih in dojmih je pisal pridno domov v Ljubljano, kamor je bil njegov oče premeščen. Tista pisma pa so bila tako mikavne vsebine in tako krasno pisana, da jih je »Ljubljanski Zvon« priobčeval pod naslovom »Potovanje okoli sveta«. V drugič je premeril svet na jadrnici grofa Colloredo-Mansfelda. Na tem potovanju se je najdalje mudil v Braziliji in v Zedinjenih državah, katere je spoznal in poznal, kakor malokdo drugi. Uporabnost Antona Dolenca in pa njegova svetovna naobrazba — govoril in pisal je šestero jezikov, ga je usposobila za najtežje misije. Bil je več let dodeljen mornarični sekciji na Dunaju in je mnogokrat interveniral kakor referent mornaričnega komandanta pri delegacijah. Pozneje se je vrnil iz dunajske službe na morje. Poveljeval je na Ulanu, Sv. Juriju, nazadnje v šarži kapetana linijskega broda; leta 1918. je postal komandant drednota Tegetthoffa. Žal, da ga je ob vojnih naporih prisilila — naduha, da se je moral zopet umakniti in iskati zdravja v priljubljenem gradu Orehku. Pa dovoljenega dopusta niti ni do konca užival. Prišel je — prevrat in niti trenotka ni premišljal, da se je takoj javil k službi — v vrstah jugoslovenskih mornariških častnikov. Prevzel je veleodgovorno zadačo, da se je udeležil v zgodovinskih dnevih novembra leta 1918. kakor mornarski ekspert razgovorov in pogajanj na Krfu. Tam je stopil v stik z najodličnejšimi jugoslovenskimi politiki in karakterizacija, katero je podal precej po povratu o njih, je povsem odgovarjala — poznejšemu razvoju dogodkov... S Krfa se je vrnil v Pulo in v Orehek. Ker pa mu je grozila internacija, se je odpeljal — v nezasedeno domovino in se nastanil v Ljubljani. Po kratkem odpočitku je odpotoval na novo službeno mesto v Kotor, kjer je bil jugoslovenski mornarični komodore. Od aprila do avgusta 1919 je bil radi bolezni na dopustu v Ljubljani. Na to pa je odšel na novo mesto kakor delegat ratne mornarice SHS v Split. Znano nam je, da je napisal obširno spomenico o reorganizaciji ratne mornarice, katero je pred kratkim predložil odločilnim krogom. Brez dvoma se bo njegov glas na pristojnem mestu upošteval. Sredi med delom za dobrobit naše mlade države mu zastavi koščena žena pot — do novih uspehov. Zapušča dva brata in dve sestri. Večnaja jemu pamjat!

Kako živi pesnik Josip Stritar? Naš 83letni pesnik in pisatelj Josip Stritar živi s svojo družico v Aspangu pri Dunaju. Godi se mu, kakor vsem drugim Avstrijcem, zelo slabo in trpi pomankanje. Tukajšnji odsek za prehrano si je nadel nalogo, da pesniku kolikor mogoče pomaga in mu olajša težke dneve starosti. Poslal mu je že večkrat razna živila. Na zadnjo pošiljatev živil, je prejel direktor odseka za prehrano od pesnika naslednje pismo: V Aspangu, dne 9. januarja 1920. Blagi gospod ravnatelj! Toliko pisem sem že pisal v svojem dolgem življenju; pri nobenem mi ni bilo treba premišljati in ugibati, kako naj primerno izrazim, kaj mislim in čutim. Tu pa res ne vem, kako naj se spodobno in dostojno zahvalim Vam in svoji ljubi domovini za blage in tako obile darove, s katerimi me podpirate v moji skrajni sili. Naj torej zadošča ena sama preprosta, pa iz globočine srca izvirajoča beseda »Hvala«. Lahko je umeti, da je človeku težavno stradati v svojem 83. letu (6. marca jih bo že 84). Kaj bi Vam obširno popisoval, kako težko ali celo nemogoče je zdaj tu kaj dobiti živeža, tudi po najvišji ceni. Od občine že dolgo časa ne dobimo ničesar. Od kmetov so že vse pobrali dunajski »hrčkarji« in tihotapci. Toda dovolj lamentacije. Verjemite mi, blagi gospod, da se nam zares hudo godi, prav hudo. Jaz sem že zelo oslabel! Vaše poslatve so pravo rešenje in meni in moji ubogi družici, ki kakor prava mati skrbi zame. Ostanek druge poslatve smo čez dolgo časa in z mnogimi težavami prejeli. Pravo veselje! Samo na pograbljeno človek ne sme misliti pri tem. Lahko si mislite, kako željno pričakujemo naznanjene tretje poslatve, ko bi nam le došla neoplenjena! Pa težko bo tudi z Dunaja spraviti jo v Aspang. Toda upajmo! Imejte blago potrpljenje z mojo slabo pisavo; oči so mi oslabele v tej stiski. Še eno prošnjo: Rad bi se tudi Narodni vladi ljubljanski zahvalil za njeno blagovoljnost in ljudomilost, za njeno blago pomoč v moji sili. Ker pa ne vem prav po katerem potu, prosim Vas, oddajte priloženi list na pripravnem mestu. Blagor Vam in vsem dobrim ljudem na tem svetu. Hvala! Jos. Stritar. 10. januarja. Dozdaj mi prihod poslatve ni še naznanjen. — Pismo naslovljeno na Narodno vlado se glasi: V Aspangu, dne 10. januarja 1920. Slavna narodna vlada! S preprosto, pa pristno in srčno besedo se dragi svoji domovini zahvaljujem, da z blagimi in tako obilnimi darovi podpira svojega zvestega sina v daljni tuji deželi, oslabelega v silnih težavah. Sreče solnce naj ji po slavnem preporodu sije vse prihodnje dni. To ji iz srca želi in vošči hvaležni sin Josip Stritar.

Ameriška darila za domovino. V soboto so prispeli v Ljubljano James Debevec, urednik »Ameriške Domovine« v Clevelandu, Francis Jakšič in Rudolf Perdan, oba trgovca v Clevelandu. Imenovani gospodje so odposlanci »U. S. Relief Shipment«, in so prevzeli nalogo, da spravijo v domovino darove, ki so jih nabrali ameriški Jugosloveni za svojce v domovini, ter poskrbe, da pridejo ta darila v prave roke. Darila so spravljena v 3422 zabojih in imajo vrednost okrog enega milijona dolarjev, to je po naši valuti okrog 50 do 60 milijonov kron. Darila so bila nabrana po vsej Severni Ameriki. Zastopane so vse države, tudi daljna Kalifornija, razmeroma največ daril pa je iz Clevelanda, namreč 1213 zabojev. Vsi zaboji skupaj tehtajo 700 ton. Zgoraj omenjeni odposlanci so darila prepeljali v New York ter jih tamkaj shranili v skladišču, ker ni bilo mogoče takoj dobiti transportne ladje za prevoz. Ko so rešili vprašanje glede prevoza, so odpotovali naprej v domovino. Pošiljatev prispe najbrže koncem februarja v Trst, odkoder se prepelje v Ljubljano, kjer jo prevzamejo odposlanci Relief Shimpment ter poskrbe za pravočasno in pravilno razdelitev. Odposlance požrtvovalnih naših rojakov v Ameriki iskreno pozdravljamo ob povratku v domovino.

Koroški Slovenci v pasu B za Jugoslavijo. Iz pasa B se poroča: Na deželi še malo živimo, čeravno marsikaj zelo občutno pogrešamo; posebno trda je za petrolej (jaz ga lani od marca nisem dobil niti kapljice). V večji množini ga dobijo le tisti, ki dajejo v mesto mleko, drugi pa, ki mleka ne moremo oddajati, smo v temi. Posebno težko se dobi tobak. Mesa je malo; za tri osebe se dobi pol kilograma na teden. Tudi vžigalice in sol se težko dobe. V obilici imamo samo plese in veselice, kakor da bi bili Avstrijci zmagovalci. Vsako nedeljo »Kränzchen«, na Zili pa vsak dan plešejo Italijani po vseh gostilnah in upijejo kakor bi zbesneli. Zdi se mi kakor svoje dni v Sodomi. Tam so ljudje Italijanov strašno siti. Če bi prišlo na Zili do glasovanja, bi dobila Jugoslavija večino. Mi jo gledamo čisto pred seboj. Tam red in obilnost, tu strašen nered in stradanje. Saj se dobi moke samo 1 kg na mesec! Kako si mi želimo priti v svojo pravo domovino! Bo se li to kdaj zgodilo? Ako ostane ta del pod Nemško Avstrijo, jo prvi dan mahnem v Jugoslavijo. Sicer bo težko pustiti naše dobro ljudstvo. Čujemo, da so v pasu A nekateri nemčurji še za Nemško Avstrijo. Naj bi tiste nemčurje le za en mesec poslali v Celovec, pa bi bili za večno ozdravljeni. Če bi pa le trohico tega počenjali proti Nemški Avstriji, kar si upajo nemčurji v pasu A, bi nas takoj aretirali. Paziti moramo na vsako besedo in kretnjo, ker je vsak pod nadzorstvom. Ne odobrujemo sicer sedanjega vašega vladnega sistema, ki pa je samo začasen, a vendar se tam diha vse drugače, svobodneje kakor v laži-republiki. Srečni Jugosloveni, nesrečneži mi, ki nam je ententa prisodila tako suženjsko usodo!

Živila aprovizacijske komisije

za teden od 26. do 31. januarja 1920.

(Preščipne se številka 31 živilske izkaznice.)

Testenine: 1 kg po 1'45 lir kg.
Riž: 50 dkg po 1'40 lir kg.
Pšenični zdrob: 5 dkg po 1'10 lir kg.
Kristalni sladkor: 15 dkg po 5 lir kg.
Prvovrstno olje: 15 cl po 7'20 lir liter.
Losos: v posodah po okoli pol kg po 2'25 lir 1 posoda na izkaznico.
Okajena ameriška gnjat po 5'60 lir kg.

Kupovalcem, ki so vpisani pri prodajalnah aprovizacijske komisije, se bodo proti predložitvi živilske izkaznice lahko razdeljevala dnevno in poljubno tudi naslednja živila:

Cikorija po L 2'20 kg; ekstrakt holandske kave v zavojih po 60 g, po 50 stot. zavoj; kavin surogat »S. Giusto«, v zavojih po 200 g, po L 1'50 zavoj; leča po L 2 kg; slanina po L 11'— kg; trebušnina po L 8'40 kg; kis po L 1'20 l; kondenzirano nesladko mleko marka »Colombo« v posodah po 1 kg po L 3'75; sveče po 30 stot. komad; milo v komadih po okoli 210 g po 80 stot. komad; kakao v prahu po L 14'— kg; Severno-ameriška mast po L 11'50 kg; muškatovi orehi po 20 stot. komad; belo milo »Marsiglia« v komadih po 50 dkg L 2'15 komad; kristalna soda po L 1'— 1 kilogram; sardine v oljčnem olju »Arrigoni« v škatlah po ⅛ kg po L 1'35, ⅛ kg po L 1'85 in »Excelsior« po ¼ kg po L 2'70 škatla; fileti v olju »Excelsior« po ⅛ kg po L 1'30 škatla; jabolčna marmelada po L 5'50 kg; kitajski čaj po L 20 kg; poper po L 10 kg; pimenta po L 9'— kg; kumin po L 8'— kg; zabela »Torregiani« po L 6 kg; hranilna moka za otroke po 60 stot. zavoj; mešano maslo po L 10'40 kg; paradižnikova konserva po L 3'50 kg, v posodah po 1 kg po L 3'40, v posodah po ½ kg po L 1'75 posoda; biškoti (London Factory A. Gatti, Trieste) »Metropolitani« po 8 lir kg, druge vrste biškotov, kakor »Albert«, Petit Beurre«, »Seccession« itd. po L 9'60 kg; biškoti v zavojih po 100 g po 1 liro zavoj; grenčni biškoti po 16 lir kg; angleško milo »Watson« po L 2'60 komad; belo ameriško toaletno milo marka »Ivory« po L 1'20 komad; kanela v prahu po L 15'— kg; dišave po L 10'— kg; vino Chianti »Ruffino« v steklenicah po 2 litra po L 6'40 steklenica; škrob po L 8'50 kg; vino Chianti (»bratje Dal Canto«) v steklenicah po 2 litra po L 6'—; zelen suh grah (zdrobljen) po L 3'80 kg; fižol po L 2'25 kg; fižol koks po L 2'80 kg; suhe smokve po L 3'20 kg; zeleno milo marka »Trieste« v komadih po ¼ kg po L 1'—, v komadih po ½ kg po L 2'— komad; marelična marmelada po L 7'50 kg.

Mazilo za čevlje (marka »Lift«) v škatlah štev. 1 po 65, štev. 2 po 80 stotink, štev. 3 po L 1'65 škatla; tekočina (»Lift«) za kovine v škatlah št. 1 po 80 stotink, št. 2 po L 1'45, št. 3 po L 2'80 škatla; mazilo (»Lift«) za kovine v škatlah št. 1 po 40, št. 2 po 55, št. 3 po 95 stotink škatla; vosek za parketirane

---

»Možato si govoril. Hvala ti! Daj mi roko, da je med nama pozabljena zaušnica!« Severin mi je proseče molil roko nasproti in udaril sem vanjo.

»Kdo pa pravi, da ni zaušnica prvi znak vračajočega se življenja pri rešenem obešencu?« sem tolažil Severina. »Mogoče se to dogaja pri vsakem takem slučaju? Bral sicer nisem še nikjer o tem. Kdo bo pa tudi pisal o taki stvari, ko se navadno doseže sprava med obema, še predno zagrabi ta ali oni za pero. Sedaj pa odkrij svoje srce in bodi prepričan, da bom sledil z največjim zanimanjem tvoji povesti!«

Sprava je napravila čudeže: krči so prenehali, bolečine izginile. Z lahkoto sem si zvil cigareto in ponudil tudi prijatelju svojo dozo.

»Poslušaj!« Udobno se je zleknil Severin po mehkem mahu in se zagledal skozi vejevje v jasno nebo. Nič se mu ni poznalo, da bi mu bil jaz pred kakimi dvajsetimi minutami kmalu odtrgal obe roki v ramenih, ali mu ju pa vsaj izvinil v lahtih. Umetno dihanje je včasih koristno, vedno pa združeno z veliko nevarnostjo.«

»Pardon, da ne zabim! Predno pričneš,« sem ga prekinil v premišljevanju, »li moram odkritosrčno povedati, da si izbral neokusne kulise zadnjemu dejanju svojega življenja. Veš, kje midva sedaj počivava? Tam je konjederec in par korakov od naju pa pasje pokopališče!« Previdno sem zamolčal, da sem svoj čas na istem mestu zlagal sonete, med tem ko se je pasel moj pegaz blizu konjederca, od katerega sem ga moral večkrat z vso odločnostjo zahtevati. Kadar je bil dobre volje, mi ga je prepustil tudi za navadno cigaro.

»Spretna režija od moje strani, dragi prijatelj! Le poslušaj! Psu se češče boljše godi, kot se je godilo meni zadnji mesec!« Kakor izbruhne lokomotiva, predno se začne premikati, gost oblak dima v zrak, tako je tudi Severin pihnil z vso silo precejšen oblak proti vejam in zabrusil ostanek cigarete daleč proč od sebe.

»Torej pozor!« Ni dolgo temu, ko sem spisal za »Naš list« črtico. Narekovala mi jo je edino le ljubezen do rodne grude. Črtica je imela gotovo tendenco, ki se je pa bolj sramežljivo skrivala med vrsticami. Dekle z belimi zobmi, modrimi očmi in rdečimi lici je vstopilo v prodajalno. Trgovec se je slinil okrog dekleta, razkazoval mu najrazličnejše blago, hvalil na vse pretege svojo robo in kupček pred dekletom je naraščal. Zavitki, zavoji, škatlje, steklenice. Ko je pa pri računu dognal trgovec svoj dobiček in opazil pred sabo najrazličnejše bankovce, se ni mogel premagovati in uščipnil je ves blažen odjemalko v polno lice, zahvaljivši se gospodični za naklonjenost. Pri njenem odhodu je šepnil svojemu vajencu v uho: »Da veš, naslov gospodične dela čudeže!« To je bila kratka vsebina črtice. Čitateljem nisem nudil kar naravnost jedrca, dal sem jim cel oreh, naj ga sami strejo, naj si sami izluščijo jedrce! Črtica se je pričbčila in z dotično številko lista je pričelo moje mučeništvo.«

Sledila je kratka pavza. Severin se je obrnil proti meni, da bi ne preslišal nobene njegove besede.

»Kmalu nato sem šel v trgovino nakupovat si južino. »Dober dan, gospa!« — Nobenega odgovora. — »Prosim 10 dkg sira!« — »Ga nimamo!« — »Saj se šopiri pol hleba v oknu!« — »Že prodan!« — »Prosim 10 dkg šalama!« — »Diši po petroleju.« — »Kaj pa s klobaso?« — »So žaltave!« — »Klanjam se!« Odstranil sem se, za sabo sem pa še slišal: »To je tisti pojac, ki trdi, da ščiplje moj mož dekleta!« »Baba!« sem si mislil, »saj nimaš samo ti trgovine!« in šel k sosednemu trgovcu. Z moškimi se da lažje govoriti, sem se tolažil. »Dober dan, gospod!« — Nobenega odgovora. — »Prosim 10 dkg gnjati!« — »Kuhane ali surove?« — »Kuhane!« — »Je nimamo!« — »Pa surove!« — »Nam je ravno kar pošla!« — »Prosim dozo sardin!« — »Sardine prodajamo na debelo, cel sod, če hočete!« Gledal sem po bogato založeni trgovini, kje istaknem kaj primernega. »Ne trudite se, drugega nimam kakor pet let staro polenovko! Hočete, kar cel sveženj? Sedem kg bo približno! Sicer pa vam povem, da se pečam malo s trgovino, ker moram ščipati dekleta.« — Če vas tako delo lahko preživlja, vam zavidam!« Ne boste me ne izstradali, čemu so pa gostilne! In hajd! v prvo na voglu ceste. Pri mojem vstopu je šepnil, (v takih trenutkih ima človek fin, občutljiv sluh,) gostilničar svoji ženi: »Sedaj pridemo krčmarji na vrsto!« — »Postrezi mu s primerno pijačo!« mu je odvrnila ravno tako tiho gospodinja. In res, dobil sem kapljico, kapljico ti rečem, katera bi žirafi zavozlala vrat. Dva dni so imela moja usta obliko cirkumfleksa in cel teden sem le pomežikoval.«

Severinu se je pritem spačil obraz, desno polovico ustnic je odprl, levo stisnil krčevito skupaj, oči so mu izginile za nagrbančeno kožo, čelo se mu je pa nabralo v tisoč gub. Tudi meni je obračalo želodec. Pljuval sem na vse strani, a okusa po vražji kislini se le nisem mogel znebiti.

»Pravcati bojkot se je bil osnoval proti meni, kakor hitro je izšla številka z mojo črtico!« je žalostno nadaljeval prijatelj in se po možnosti umikal mojim pljunkom. »Kdor seje veter, žanje vihar! Slaba tolažba zame, kaj ne! Šel sem na deželo. Po poti sem srečaval ženice prihajajoče od postaje. »Dober dan, mamka!« — »Kaj menite, da se moja Albinca pusti ščipati vsakemu trgovcu?!« — »Ali ima Albinca bele zobe?« — »Bolj bele kakor je tvoja srajca, pisun grdi!« Šel sem dalje. Nobene nisem več pozdravil. »Kakor žival gre mimo, brez pozdrava, le čakajte, da vas dobi moja Tončka v pest! Kaj mislite, da je vlačuga?« — »Brez zamere, mamka, ali ima vaša Tončka modre oči?« — »Tako modre, kakoršna bo vaša koža, ko se vas bo lotil njen zaročenec, mesar Lojze!« — »Pozdravite mi oba!« sem se šalil, a pri srcu mi je bilo hudo, hudo. »To je tisti...« nova ženica je buljila vame oči iskaje primerne psovke zame, »tisti, tisti verižnik!« pri tem si je gotovo predstavljala samega vraga, ki ga slikajo z verigo v roki. »Verižnik, moja Lavra pade še v jetiko,

pode (»Lift«) v škatlah po ½ kg po L 2'40, v škatlah po ¼ kg po L 4'80 škatla.

Samo na odmerek kondenzirano sladko mleko marka »Mercurio« do petih odmerkov 1 posodica; od 6 odmerkov dalje 2 posodici po L 3'10 posodica.

Živila, ki se razdele posetnikom ubožniških izkaznic: sladkor in vsa živila, ki se morejo dnevno in poljubno kupovati.

Na ribji tržnici: namočena polenovka po L 4'80 kg.

Pregledovanje živilskih izkaznic.

Aprovizacijska komisija je sklenila pričeti s pregledovanjem živilskih izkaznic. Pregledovanje bodo izvrševali uslužbenci pri uradu za izkaznice v posameznih prodajalnah ob dnevih, ki se določijo in naznanijo potom posebnih oglasov, kateri bodo postavljeni na vidnem mestu v vsaki prodajalni. Odjemalci se morajo predstaviti ob določenih dnevih in urah v svojih prodajalnah ter se izkazati s krušno ali petrolejsko izkaznico, ker bi se v nasprotnem slučaju morali javiti pri dopolnilnem pregledovanju, ki se bo vršilo za neprijavljene v uradu za izkaznice v ulici della Valle 3. Izkaznice, ki ne bodo opremljene s kontrolnim žigom, se ne bodo mogle v prihodnjih tednih upoštevati.

Razdeljevanje petroleja.

Izkaznice št. 60 (za nakup enega litra petroleja) so veljavne do ponedeljka, 26. t. m. Pregledovanje teh izkaznic se bo kakor doslej vršilo v ulici Cassa di Risparmio 13. II. do torka, 27. januarja 1920.

Izdajanje novih izkaznic.

V tem tednu se bodo na isti običajni način razdeljevale posetnikom sivo-vijoličaste petrolejske izkaznice (stanovanja brez plina in električne razsvetljave) izkaznice št. 61 za nakup enega litra petroleja; preščipne se št. 17 petrolejske izkaznice. Petrolej se bo prodajal od 27. t. m. do ponedeljka, 2. februarja 1920., po naslednjih cenah: Za mesto po 1'20 lir; za predmestje in okolico po 1'25 lir liter.

Prodajalci petroleja se vnovič opozarjajo na dolžnost, da postavijo na vidnem mestu v svoji prodajalni tablico z naznačenimi prodajnimi cenami petroleja.

Domače vesti.

Organizacije je treba! Prejeli smo: Povsem soglašamo z vašim pozivom za organizacijo vsega našega snovanja na vseh poljih: na političnem, gospodarskem in kulturnem. Posebej je še treba organizacije in nabiranju sredstev za kulturno svrhe, za šolo. Dobra organizacija podvojuje uspeh. Zavode in razna društva ste že opozorili na njihovo narodno dolžnost v tem pogledu. Jaz pa bi izpregovoril besedo glede podrobnega nabiranja od osebe do osebe. To je: če se pobira redno, ob določenih rokih, in če ima nabiralec vpisanih gotovo število darovalcev, ki so se obvezali pa bilo tudi za **najmanjše** zneske, more nabrati tekom časa zelo izdatne svote. Darovalci ne občutijo prav nič, mali dar ne pomenja zanj prav nikakega bremena, a nabiralec ne ve, kako da se je nabrala tolika svota. Videl sem to v Pragi pri nabiranju za Šolsko Matico. Redno vsak večer je šel krčmar ali restavrater parkrat okoli gostov s škrabico in gostje so metali vanjo 2, 3, 4novčiče. V letu dni je nabral ta tisočak, drugi pa celo po več tisoakov. S tem načinom se dosega, da darujejo vsi brez vsake težave — tudi tisti, ki bi sicer morda ne darovali. Vsi moramo sodelovati in prispevati. Tako splošno prispevanje pa se more doseči le potom organiziranega dela.

Ob ustoličenju novega škofa. Statistični podatki o tržaško-koprski škofiji po zadnjem šematizmu l. 1918. so naslednji: Združeni škofiji imate 16 dekanatov. Od teh je 11 čisto jugoslovenskih, 5 pa mešanih, jugoslovensko-italijanskih. **Čisto italijanskega ni nobenega.** V obeh škofijah je okrog 258.000 Jugoslovenov in 137.000 Italijanov, **ali,** z drugimi besedami: **dve tretjini Jugoslovenov in le tretjina Italijanov.** Taka je torej narodnostna sestava tržaško-koprske škofije. Tržaška in koprska škofija niste bili nikdar italijanski, ampak mešani! Vedno je bil, žlasti, kar se tiče tržaške škofije, ogromen del — po ⅔, ¾, ⅞ jugoslovenski. — Škofija je imela namreč zdaj večji, zdaj manjši obseg. Samo sedež škofije je bil italijanski; ali, bolje rečeno: tudi na sedežu škofije, posebno pa v Trstu, je bilo prebivalstvo vedno mešano — tudi v starih časih! Te statistične podatke naj si ogleda novi monsignor

Pokojna Lev XIII. in kardinal Rampolla bi bila gotovo razumela in uvaževala govor teh številk.

Predsedništvu deželnega sodišča v Trstu. Prejeli smo: Na deželnem sodišču v Trstu vladajo v raznih ozirih zelo čudne razmere, ki se jih ob priliki dotaknemo. Za danes začenjamo od zdolaj. Predsedništvu deželnega sodišča je gotovo znano, da veljajo doslej v zasedenem ozemlju še avstrijski zakoni. Ali je to prav, ali ne, ali je to kontu prav, ali pa ne, — o tem ne nameravamo danes razpravljati, pač pa ugotavljamo, da so do danes tudi na deželnem sodišču avstrijski zakoni v veljavi, in je potemtakem dolžnost predsedništva deželnega sodišča, da poskrbi za spoštovanje in izvrševanje teh zakonov vsaj v svoji hiši: na deželnem sodišču samem. Dobro! — Ali je torej predsedništvu deželnega sodišča znano, da imajo kaznilniški paznki po zakonih, ki veljajo na deželnem sodišču še vedno, vsako leto pravico do nove obleke, novih čevljev in vsakih 18 mesecev do nove suknje? — Ali je predsedništvu deželnega sodišča znano, da niso kaznilniški paznki od l. 1917. sem dobili sploh nobene obleke, sploh nobenih čevljev in sploh nobene suknje, namesto katere so dobili l. 1918. par kron in potem nič več? — Ali je predsedništvu deželnega sodišča znano, da hodijo vsi kaznilniški paznki, tudi v službi, v lastnih oblekah in čevljih, ali pa popolnoma raztrgani in da se morajo v prostem času skrivati doma, ker jih je sram v takem stanu na ulico, a nove obleke si ne morejo kupiti, ker imajo družino, otroke, ki hočejo... jesti? — O, deželnemu predsedništvu je gotovo znano, ker je z lastnimi očmi večkrat videlo... raztrgane paznike, ker je osebno večkrat poslušalo njihove tozadevne prošnje in pritožbe, a je ob takih prilikah vedno le tolažilo, češ: bo že, bo že... In pri tem »bo že« je ostalo do danes —. Gospod predsednik deželnega sodišča! Prosimo, da ukrenete, da daste ukreniti, ali pa da posredujete pri merodajnih mestih, da se čimprej ukrene kaj v tem oziru, kajti sedanje stanje ni... častno za nobenega. — Nekoliko opazovalcev usmiljenega srca.

Naznanitev prostorov, zaseženih po vojaških oblastih. Civilni komisar za mesto Trst in okolico opozarja zopet prizadete osebe, da se prične rok za naznanitev zaseženih prostorov s 25. januarja; ta dolžnost se lahko izpolnjuje do 5. februarja 1920. Kršitelji te določbe zapadejo kaznim, ki jih določa naredba generalnega civilnega komisarja od 16. januarja 1920. Tozadevni vzorci se bodo dobivali in morali izročiti tekom gorinavedenega roka v uradnih urah od 9—12 pri civilnem komisarijatu za Trst in okolico v ulici 30. oktobra 7, pritličje, soba št. 1. Osebe, stanujoče v predmestju in okolici, ki morajo naznaniti svoje prostore, lahko izpolnijo svojo dolžnost v uradu pristojnega okraja. Za izročitev pravilno izpolnjenih vzorcev se izda odgovarjajoča sprejemnica.

Prvi veliki varijetetni večer s plesom v prid podpornemu fondu gledaliških igralcev. V soboto, 31. januarja 1920., **točno ob 20** priredé slovenski tržaški igralci v vseh prostorih Narodnega doma **prvi veliki varijetetni večer s plesom** z naslednjim sporedom: 1. Nedved: Pogled v nedolžno oko; poje g. Šimenc. 2. Pauček: Pastirica; poje gdč. Mezgečeva. 3. Strauss: Sanje v somraku; poje g. Bratuž. 4. Smetana: duet iz opere »Prodana nevesta«; pojeta gdč. Mezgečeva in g. Šimenc. 5. Lehár: duet iz operete »Grof Luksemburški«; izvajata gdč. Kraljeva in g. Bratuž. 6. Zeller: duet iz operete »Ptičar«; izvajata gg. Požar in Kralj. 7. »Počivaj v miru«; šaljivi prizor; izvajata gdč. Voukova in g. Mikolič. 8. Andran: Tercet iz operete »Punčka«; izvajajo gdč. Kraljeva in gg. Požar in Kralj. 9. ???... Veliko iznenadenje...!!!! — Pevske točke bo spremljal g. Dušan Štular. Med posameznimi točkami in pri plesu bo svirala mandolinistična skupina V. Parma. Po sporedu ples in prosta zabava, pri kateri bo delovala dobro organizirana šaljiva pošta z dobitki ter srečkanje za Krjavljevo kozo. Odboru se je posrečilo angažirati za ta večer velik potujoči cirkus, ki nastopi s celim ansamblom. Mimogrede naj bo omenjeno, da nastopijo: maš bivši rojak medved Marko, svetovni atlet Ursus, originalni Pavliha, slavna plesalka señorita Rozita, takozvana »Španska muha« in drugi umetniki. Preskrbljeno bo tudi za dober prigrizek in izborno kapljico. Ker je zanimanje za ta večer v mestu in na deželi veliko, in ker je obilo popraševanja po vstopnicah, se bo vršila razprodaja vstopnic od danes dalje od 10—12 pri gledališki blagajni v veži Narodnega doma.

Rojanski Sokol priredi danes ob 19 plesni venček. Vabijo se tem potom vsi člani in prijatelji Sokola. Pripravlja se družinski čajev večer, ki se bo vršil 7. febrtuarja. Zdravo!

Ženska podružnica CMD ima v sredo, 28. t. m., svojo sejo ob 15. Na dnevnem redu »kostumiran ples«, v korist siromašnim šolarjem.

Plesna prireditev šentjakobske mladine v Trstu 14. februarja je organizirano pobiranje prispevkov za Narodno šolo pri Sv. Jakobu, vsled česar upamo, da noben tržaški Jugosloven ne odslovi prireditelјev praznih rok. Dolžnost vsakogar je, da prispeva po svojih močeh za šolo naših malčkov.

Odbor šentjakobske mladine ima jutri sejo v »Del. kons. društvu« ob 20'30. Prosimo, da se je udeleži tudi naprošeni zastopnik Narodne šole.

Šentjakobski pevski zbor. V torek točno ob 20 pevske vaje za gospodične, ob 21 za gospode. Prosimo točne in polnoštevilne udeležbe, ker se bliža nastop.

V nedeljo, 1. svečana, se bo vršil zabavni večer šentjakobskega Godbenega društva v prostorih Narodnega doma. Začetek je določen na 17. uro, čisti dobiček pa je namenjen za izpopolnitev društvenega orkestra in za otroški vrtec pri Sv. Jakobu. Za dobro kapljico in majhen pregrizek je preskrbljeno, samo kozarce je treba s seboj prinesti. Spored se naznani pravočasno.

Posledice prepovedane ljubezni. Pred nekoliko dnevi so sprejeli v mestno bolnišnico 19letno A. B., ki je tožila o močnih krčih v trebuhu. Zdravniki so takoj videli, za kaj gre, in so jo spravili v oddelek za porodnice. Pozneje je dekle tudi samo priznalo, da je imelo pred meseci ljubezensko razmerje z nekim vojakom. Ko so se pa jele kazati posledice tega razmerja, je dekle obiskalo neko babico. Seveda ni vedela o tem vedeti. Babica je napravila stvar, kakor je najbolje znala, toda zdi se, da je izvršila svoje delo precej nerodno, kati dekle je začutilo že po nekoliko dnevih grozne bolečine v trebuhu. Zdravniki so poizvedovali za ime babice, toda dekle ga ni hotelo izdati. Končno je prišla v bolnišnico sodna komisija, kateri je dekle poverilo po dolgem obotavljanju, da se babica kliče Antonija Parenzan in da stanuje v ul. Ponte 4. Komisija je torej obiskala babičino stanovanje in naša pri preiskavi veliko orodja, ki ga babice ne smejo rabiti. Parenzan je bila aretirana, čeravno se je branila, češ da je popolnoma nedolžna in da ne ve ničesar.

Vojaki tatovi. Pred nekoliko dnevi so orožniki zasačili tri vojake, ki so prodajali v starem mestu 1000 voščenic, ukradenih na južni postaji. Dva sta ušla, a enega, nekega Vinciguerro so aretirali. Ko je šla včeraj orožniška patrula po ulici Riborgo, je zapazila na nekem vogalu dva sumljiva vojaka. Ustavila ju je, in glej: bila sta dva stara znanca, trgovca z ukradenimi voščenicami. V zaporu sta priznala tatvino na južni postaji in tudi tatvino v škodo vojaški upravi, kateri sta ukradla za 7000 lir kož. Ukradene kože sta prodala Josipu Filippichu, stanujočemu na Scali Santi 773. Orožniki so šli tudi k njemu pogledat. Našli so še vse blago in je zaplenili, a Filippicha so aretirali. Vojaki se izgovarjajo, češ da so morali krasti, da se prežive; 11. t. m. so namreč vsi trije zbežali iz zaporov pri Sv. Justu in se od tedaj dalje klatili po mestu.

Spellala sta ga na led. Policijski agent Pagliari je bil, kakor smo že poročali, ranjen tekom poboja v gostilni »Alle due ruote« v ulici Sapone. V bolnišnici je izjavil, da je zasledoval vojaka Mantellija že delj časa, ker je vedel, da krade vojaško blago in je prodaja okoli. Poročali smo že včeraj o neki družini v Kolonji, ki je kupila blago od tega vojaka, sedaj je pa policijski agent izdal še dve družini, ki ste kupili od vojaka blago. Tekom preslišavanja je prišel na dan precej zanimiv razvoj cele zadeve. Pagliari je zasledoval vojake in čakal samo ugodne prilike, da jih aretira. Nesreča pa je hotela, da so tudi vojaki vedeli, da jih zasleduje, in so tudi oni samo čakali ugodne prilike, da mu zrahljajo kosti, o čemer pa ni Pagliari niti slutil. Tako je prišel pred par dnevi v gostilno »Al'e due ruote«, kjer je sedel vojak Mantelli v družbi svojih tovarišev in nekoliko žensk. Pagliari je sedel za posebno mizo z nekim znanim vojakom in... čakal ugodne prilike. Zgodilo se je potem, kakor je znano, da je Mantelli vrgel v šali svojo suknjo na glavo neki ženski pri mizi in pri tem razbil luč, vsled česar je nastal prepir. Pagliari se je že veselil, da bo moral posredovati in tako najti pretvezo in aretirati Mantellija. Sedel je zato mirno pri mizi in poslušal, dočim se je njegov tovariš vojak vmešal in začel žaliti Mantellija, ki ga je končno povabil na ulico, kjer sta se sporijela. Ko je Pagliari to zapazil, je planil na ulico in zgrabil Mantellija za roko, toda v tem hipu sta se oba vojaka obrnila proti njemu, ga razorožila in pošteno naklestila. Šele tedaj je spoznal, da sta ga vojaka spravila na led: bila sta namreč zgovorjena, da se navidezno sporimeta in ob tej priliki naklestita Pagliarija, ki bo gotovo posredoval, da ju aretira. Orožniki so aretirali tudi lastnika gostilne »Alle due ruote«, ker ima stare dolgove pri... rimski policiji.

Književnost in umetnost.

»SIMONA«.

Po snovi Champola, je Catulle de Nion napisal romantično zgodbo za oder.

Rodbina D'Avion stoji na robu propada. Nesrečo je zakrivil rodbinski glavar Robert D'Avion. Njegova hči Simona se odpelje na Angleško k bogati teti, da si od nje izprosi pomoči. Teta lady Eleanor je ustreže, ali le pod pogojem, da poroči Simona svojega bratranca. Simona se po dolgem boju odloči za to žrtev: poroči moža, ki ga še ni nikoli videla; ali že prvi večer mu pove, da ga ne ljubi. Rihard, (ki nosi po lovski nezgodi spačen obraz), razžaljen odide na eno svojih oddaljenih posestev ter predlaga svoji ženi ločitev. V zadnjem trenutku pred sodnikom spozna Simona, da ljubi svojega moža, ga prosi odpuščanja in konec je vseh bojev in nesreč.

Simono, glavno ulogo v tej igri je igrala gdč. Gradišarjeva. Nastopila je prvič v daljši in glavni ulogi. Izbira igre kaže, da dobro pozna uloge, ki so njenemu talentu najbolj prikladne. Medli, romantično navdahnjeni, napol sentimentalni tipi so kakor nalašč zanjo. V drugem dejanju, ko je igrala ob strani izvrstne solgralke, je prišlo precej njenih vrlin na dan. Le škoda, da so njene geste kakšenkrat tako neokretne in oglate. (V prisiljenem odhodu z Rihardom koncem 3. dejanja).

Ga. Silova je igrala ulogo lady Eleanor. Boljše, bolj dostojanstvene lady si je težko misliti, bodisi v maski, obleki, kakor tudi v igri. Ga. Silova ni morda še nikoli podala kaj boljšega.

Več ostali, razen Roberta D'Aviona — dobri. Robertovo vpitje, njegovi iz grla iztisnjeni glasovi, so bili nepristni in zaradi tega je ostalo prvo dejanje brez viška in brez vtisa. Mnogokrat je mimost bolj tragična od dirupnega, po sobi tekajočega obupa. Da je prišel prepozno na oder, se je tudi poznalo. Simona je morala improvizirati vzklik: papá, da ga je priklicala. V zadnjem dejanju je bil boljši.

Nekateri igralci se premočno šminkajo.

Inscenerija zasluži vso pohvalo in priznanje. Oprema v drugem dejanju je bila lepa in kar je glavno: okusna. Tudi naš oder je lahko bogat, ako hoče.

Pavze predolge. R.

DOPISI.

Št. Vid pri Vipavi. V nedeljo, 1. februarja, priredi tukajšnje prostovoljno gasilno društvo velik ples in srečolov, ki se bo vršil v prostorih gostilne »Rudolf«. Začetek plesa ob 15 srečolov nato ob 17. Sodeluje domača godba iz Lokavca. Čisti dobiček je namenjen nabavi novih gasilnih cevi. Vipavci, udeležimo se te prireditve in pokažimo, da imamo smisel za koristne namene! — Prijatelji gasilstva.

Rop na Pivki. Pišejo nam: Na Kalcu v kneževški občini, na nekdanji Vilharjevi grajščini, živi že več let družina Alojzija Tomšiča. 15. t. m. ob 17 se je priklatilo tjakaj 7 oboroženih vojakov ter so prosili za prenočišče. Ob prihodu so se delali zelo prijazni. Posestnik jim je takoj dovolil prenočišče v senu, ker sobe da nima na razpolago, in jih je postregel s kavo. Ali kar hipoma se je stvar preobrnila. Ko je gospodinja prižgala svetilko, se ji približa eden z namenom da bi prižgal svalčico, in vrže svetilko na tla. Ko je gospodinja molče pometla razbito svetilko ter odnesla iz sobe, sta v istem hipu skočila dva k gospodarju. Eden ga je stisnil za grlo, drugi pa je z bodalom skočil proti njemu, zahtevajoč denar. Otroci so začeli vpiti: »Mama, mama, ata hočejo zaklati.« Žena je prihitela v sobo, ali tudi njo sta prijela dva. Drug vojak je prijel 14letno deklico ter jo vlačil seminja, dva mala otroka pa sta jokajoč v velikem strahu zbežala v hlev pod jasli h konjem, kjer sta se tiščala ves večer. Kar so imeli denarja in par ur in verižic so jim takoj izročili, ali krvoloki so zahtevali še vedno večje svote, čeravno so jim izročili vse, samo da so jih pustili pri življenju. Ali hudobneži so še vedno naprej stikali in jim grozeč z bodalom in samokresom te uboge ljudi trpinčili in vlačili semtertja cele tri ure. Ker se Kalec nahaja 10 minut od bližnje vasi Bača, je bilo omenjeni družini nemogoče priklicati ljudi na pomoč. Odhajajoči roparji so jih posadili v kot drugega za drugim in jim zagrozili, da se ne smejo ganiti z mesta celo noč in da jih umore ako naznanijo komu, kar se je zgodilo. Drugo jutro so prišli malo živi od velikega strahu v bližnjo vas Bač iskat stanovanja. Ker ni bilo mogoče takoj dobiti stanovanja so morali možje, sorodniki in prijatelji, vsak večer hoditi varovat ubogo družino, ki mora sedaj svojo hišo pustiti in se preseliti v vas.

Iz Postojne se nam piše: Slavni naš komisarijat je izdal pred kratkim odlok, ki je klasičen po svoji slovenščini. Naj navedemo iz tega odloka nekaj odstavkov v večen spomin. »Med županstvom v Korminu in ondotnim okraj. sodiščem se je vršilo — prerekanje glede dolžnosti županstev za sodelovati pri pregledovanju smrti. Razni cesarski patenti iz l. 1850 in 1854 določajo, da je dolžnost sodelovati pri pregledovanju smrti, ki se je do sedaj stanovitno pripoznala in izvrševala itd.« Stavimo predlog, naj se izda uradni odlok oziroma poziv, da se ima smrt uradno zglasiti pri slavnem komisarijatu v Postojni, na kar se zberejo vsa županstva, da si pregledajo smrt, če je prava, in jo potem pripoznajo. Prosimo! Tistemu prevajaču iz laščine v slovenščino pa se naj za vsako prestavo določi taksa 20 lir, ker nam preskrbi neplačano zabavo, ali pa Noblova nagrada za leto 1920.

Iz dutovske občine. Ni ravno naša krivda ker ni od nas nobenega glasu, temveč sedanje razmere in tukajšnje okoliščine so vzrok, da spimo spanje pravičnikov. Že dolgih pet let se pri nas ni slišala ubrana narodna pesem, ne upŕzorila slovenska igra, čeravno se je bilo pred vojno društveno življenje precej povzpelo. Po mnogih prizadevanjih se nam je slednjič posrečilo izposlovati od oblasti dovoljenje, da smemo po tolikem času sklicati občni zbor tukajšnjega pevskega društva »Venček«, ki se je vršil minulo nedeljo. Namen tega sestanka je bil, da zopet oživimo in pokažemo, da tudi v naši občini ni zamrl naš narodni čut, in imamo volјo gojiti naše lepo narodno petje ter sčasoma ustanoviti čitalnico in polagoma tudi knjižnico. S poslednjo bomo morali še malo počakati; vojna nam je ugrabila veliko lepih slovenskih knjig, katere je sedaj težko dobiti. Imamo sicer knjižnico v Krepljah, ustanovljeno po slovenskem akademskem društvu »Balkanu« že leta 1908., ali žalibog razpolaga le z malenkostno množino knjig, katere se nahajajo tu že od leta 1912. Kdor bi nam pomagal v tem pogledu, bi mu bili iskreno hvaležni. Istotako je v tej mali vasici ožjega vodstva Vinarsko in bralno društvo, katero je tudi pred kratkim imelo svoj občni zbor. Čeravno mu je vojna zadala precejšnje rane, se je društvo obdržalo v življenju. Novi odbor, ki obstoji, mislim, večinoma iz delavnih in upapolnih mož, si je nadel nalogo, da obnovi društveni vinograd, uredi bralnico in poskrbi za časopise, katere pogrešamo. Posebno naša mladina, katera je med vojno zapustila šolo, nam obeta le malo dobrot; zato nam je potrebno delo izobrazbe, izpopolnitev naše knjižnice in čitalnice, od katerih dobe otroci kakor tudi odrasli marsikaj za pozneje življenje.

»Sokol« v Ajdovščini je po petih letih prisiljenega odmora zopet pričel s svojim delovanjem. S sokolsko pripravljenostjo je čakal že lanjsko leto na trenutek, ko mu bo dano zopet zbrati svoje člane in je smatral kot ugoden trenutek nastop civilnega komisarijata v prošlem avgustu. Toda pri oblastih in njih organih je naletel na odpor. Pokazalo se je, da po koncesijskem sistemu ne bi najbrž nikdar dosegel pravice do svojega obstanka. Še le, ko je politično društvo »Edinost« pripomoglo do veljave staremu društvenemu zakonu, je smel sklicati pred kratkim svoj občni zbor, ki se je vršil ob polnoštevilni udeležbi.

Oziramo se z bridkostjo na pet let zamujenega dela. Kdaj je nadomestimo? Sokolska misel kot taka pa mejtem ni trpela upadka, nasprotno poživela in poglobila se je, ker je postala notranji doživljaj in trdno prepričanje vsakega posameznika. Vojaško življenje, kakor je je moral živeti skoraj vsak izmed nas, ni šlo mimo nas brez sledu. Videli smo organizacijo, tujo in trdo, poveljevanje nasilno in rezko, ravnanje brezčutno in sirovo, sistem neumen in ponemumjujoč, in smotri — na smotre je treba gledati pred vsem — tako tuji in temni, da smo občutili vsak hip, da smo le sredstvo in da smo prisiljeni zatajiti svoja čustva in svojo osebnost. Tedaj je v srcu vsakega posameznika v vojašnici, na maršu, v zakopu, ob tem kontrastu jasneje zasvetila ali se celo sama ob sebi porodila misel drugačne vzgoje, drugačne organizacije in drugačnega smotra. Ib če primerjate, bratje Sokoli, ta svoj ideal, porodivši se v trenutkih trpkega poniževanja in grenke boli, z našim sokolskim idealom, ne boste našli med njima nikake razlike. Razvoj telesnih in duševnih sil potom sistematičnega vzgojnega dela v duhu enakosti in bratstva v ljubezni do stvari in do naroda, to je naša naloga. Zato je »Sokol« vreden, da ostane prvi med našimi društvi, in sposoben, da zbere pod svojim okriljem vse, ki se zavedajo njegovega pomena, telovadce in netelovadce, posamezнike in krožke. V kratkem razširi in poglobi svoje delo. Pri tem upravičeno računa na to, da se mu olajša njegovo delo z vsestranskim umevanjem in podporo. Da tu ne more biti pomislekov in da bi bili brezpredmetni vsi očitki napram društvu in njegovim članom, je pokazal občni zbor.

Slovensko gledališče v Trstu.

Danes, v nedeljo, 25. januarja 1920. sta dve predstavi

Popoldne točno ob 15

Španska muha

Burka v treh dejanjih. Spisala Arnold in Ernest Buch. Režiser Marij Sila.

Zvečer točno ob 20

Simona

Igrokaz v petih dejanjih in eni sliki. Po Champolajevem romanu spisal Catulle de Nion. Režiser Emil Kralj.

V četrtek, 29. januarja 1920.
točno ob 20'30

Skopuh

(L'avare)

Komedija v petih dejanjih. Spisal Molière. Režiser **Emil Kralj.**

Razne vesti.

Bankovcev je imela republika Avstrija koncem leta nad 12 milijard.

Madžarska tiskovnost. Sedanja madžarska vlada ne mara knjig socijalne in ekonomske vsebine. V tej mržnji je izdala odredbo, da se sežge tudi budimpeštanska mestna knjižnica. In res je zapadla ognju 15.000 zvezkov je umičenih. Policija pleni knjige, o katerih misli, da bi mogle škodovati nazorom vlade.

Schönbrunn v nevarnosti. Pomankanje premoga in kuriva sploh je krivo, da so celo lepi schönbrunnski nasadi v nevarnosti. Bilo je dovoljeno, da so pobirali dračje in čistili nasade slabega in krivenčastega drevja. Toda kljub strogi prepovedi je romalo skozi vrtna vrata v nahrbtnikih mnogo lepih dreves, sežaganih in razsekanih v kose. Mnogo jih je bilo, ki niso sekali lesa za lastno potrebo, ampak so uganjali z njim verižništvo.

PODLISTEK

Za staro pravdo. (56)

August Šenoa: Seljačka buna. — Zgodovinska povest iz XVI. stoletja.

»A, a!« je položil »odvetnik« kazalec na čelo, »spominjam se, fino pišče. Pak?«

»Ne pušča blizu. Že nekolikokrat mi je ožgala brke.«

»Fu!« se je zasmejal Šime, »če ti ni ravno za jus primae noctis, lahka je pomoč. Pokaži jo Tažu, ta se razume v to. Potem bo mehkeja. Ko je sod načet, pije iz njega vsak vrag.«

»E, to ni neumno.«

»Kako da bi bilo neumno? Če jaz to govorim, jaz, Šime Drmačić. Oh — ja — ja — ja —« je udaril »odvetnik« ob prsa in se je nezavestno zvalil na mizo. Peter je zapustil pijanca ter odhitel hitrega koraka na grad. Tu je poiskal Petra Petričevića.

»Gospod Petrović!« je rekel, »jaz vem, da mazite Lolića, ki vam odnaša vsako kost izpred ust.«

»Da!«

»Ki se je kot delavec narinil v gospodsko službo, pa vlada kot gospodar, ker je njegova žena gospodarja nadvladala! Gospod Peter! Jaz vem za kadilo, s katerim izkadimo tega nepridiprava iz Suseda. Vi sami boste kastelan. Ali hočete?«

»Hočem, ali — — —«

»Roko na to! Dalje ne vprašujte. Moja puška ne more zgrešiti.«

»Pa dobro!« je zaključil Petričević, podavši Bošnjaku roko.

Na dolnjem susedskem dvorišču je bilo naslednjega jutra veliko krika. Sredi dvorišča je stal gospodič Gavro besen, držeč v roki debelo palico. Lici sta mu žareli, a črni očesi goreli od srda. Ves se je tresel. Pred njim je jadikoval postaran človek, ki se je z obema rokama držal za glavo, po kateri je tekla kri curkoma, po dvorišču pa so skakali nebrzdani konji v divjih skokih.

»Lopov!« je vzkriknil Gavro, »ti že pokažem, kaj se to pravi, dotikati se mojih konj, na katerih je ena sama dlaka več vredna, nego vsa tvoja neumna butica.«

»Ta udarec vas bo drago stal,« je škripnil človek v bolečinah, omerivši mladeniča s sr-

Viljem II. v svoji pravi podobi. Polkovnik Bauer, id ga je svoječasno general Ludendorff označil kot najboljšega in najpametnejšega častnika nemške armade, opisuje o razgovoru z ameriškim novinarjem Wiegandom, bivšega nemškega cesarja takole: »Bil je krasen poletni dan. Solnce je pripekalo, da je pokala zemlja. V pekoči vročini s težkimi jeklenimi čeladami na glavah so stali vojaki, izbrani iz raznih polkov, ter čakali na prihod Njegovega Veličanstva, da jim vroči — železne križce. Prisopela je cela vrsta avtomobilov. Cesar od pete do glave pokrit s sanmi redovi, pester in sijajen, kakor pav, je izstopil iz enega izmed avtomobilov, prezirljivo pozdravil vojake in zaklical: »No, kerlci, slišim, da ste Rusu stolkli r.. To me veseli. Nadejam se, da boste tudi Francozu še prav krepko razbili r...« Nato kratek pozdrav in krilni adjutant je razdelil vojakom železne križce. Potem je bil odmor in žejni in gladni vojaki so lahko gledali, kako so spravljali iz avtomobilov bogate zaloge najrazličnejših delikates in jedil, kako so pokale šampanjske steklenice in kako je visoka gospoda žrla in žrla ob bogato obloženih mizah, ki so se šibile najboljših božjih darov. Zanje, ki so bili gladni in žejni, pa ni odpadla od te mize niti kapljica niti drobtinica...« Ej, ta Vili ni bil samo norec, marveč tudi surovež »po božji volji«.

Boljševištvo — mrtvec. V »Kölnische Ztg.« je bil objavljen podučljiv članek o boljševištvu in usodi Lenjinovi. V članku beremo: Boljševištvo nam je le tedaj umljivo, ako poznamo rusko narodno dušo. Njene najglobje korenine tiče v mesijanski ideji Velike Rusovske, čiji glavni glasniki so Tolstoj in Dostojevski. Po tej ideji so Rusi vkljub svojemu dušnemu pešanju izvoljen narod, ki ima rešiti zapadno Evropo. Lunart Šarsky, prvi Lenjinov pomočnik hoče najti idejo verske Trojice, v kateri primerja produktivne sile z Bogom Očetom, proletarijat z Bogom Sinom ter znanstveni socijalizem s sv. Duhom. Lenjin označuje pojem nabožnosti s pojmom revolucije. Zanj je boljševištvo Solnce, ki vzhaja na vzhodu in ima odrešiti svet kakor Kristusov nauk. Po Radkovih besedah je Lenjin srce svetovne revolucije. Njegovo bistro oko je videlo preje ko drugi, da je boljševištvo izgubljeno. Že pred časom je dejal Lenjin: Boljševištvo je že dolgo sem samo mrtvec, samo mrtvec, samo da ni mogoče najti zanj grobarja.

Elektrika v službi zločincev. Veliki zločinci zadnjih let se poslužujejo pogosto elektrike pri izvrševanja svojih činov. Neki dan je prišel k ameriškemu milijonarju Beutonu neki mlad gospod, ki mu je razlagal, kako dobro učinkuje elektrika pri revmatizmu. Pokazal mu je nov aparat, katerega je bil Beuton ves vesel, ker je trpel že dolgo časa na revmatizmu. Poseinik postavi Beutonu aparat na rame. Sledil je električni udarec in Beuton se je onesvestil. Zločinec je pobral denar, ki ga je našel pri Beutonu, okoli 11.000 dolarjev in izginil.

Poročna obleka v pohujšanje. Pariški listi poročajo, da je v neki cerkvi nedavno pohujšanje dajala nevesta, ki se je pojavila pred oltarjem v preveč kratkih krilih in prozornih nogavicah. Duhovnik je izjavil, da je nevestina obleka nemoralna ter ni hotel poročiti. Naposled ni bilo druge pomoči, nego da se je šla nevesta preobleči.

Popularen nekdanji cesar. Dočim ves svet ugiblje, kaj bo mednarodna sodba z Viljemom Hohenzollernskim ukrenila, živi bivši nemški cesar na Holandskem idilsko življenje. V svoji visokosti, iz katere ga ni ponižal najhujši poraz, gotovo upa, da ga usoda ne bo prehudo udarila. Holandski listi ga še podpirajo v njegovi veri v prihodnost ter prinašajo dan na dan poročila, kaj dela in kako se mu godi. Viljem se dosti vozi z avtomobilom v svoje prihodno bivališče, a zadnji del poti gre navadno peš. Izprehaja se svobodno po vasi in nosi običajno sam svoja pisma na pošto. Ameroński otroci ga prijazno pozdravljajo: »Dag Kaiser«, na kar jim vljudno odzdravlja: »Dag Kinder«. — Pač nekam dolgo ga ne doleti zaslužena kazen.

Razni novoletni običaji. O novem letu mečejo na Romunskem pest žita na prag z željo, da bi drevje bujno cvetelo ter prineslo dosti sadja. — V nekaterih krajih Macedonije se dotikajo dečki z zelenimi vejicami vsakega, da bi mu v novem letu ničesar ne manjkalo, kar se ima zgoditi z dobro letino. — V Atenah hodijo po ulicah o novem letu člani ubožnih društev z blagajnicami, ki imajo obliko takoimenovane Vasilijeve ladje, na kateri se baje sv. Vasilij, čigar god se obhaja na dan 1. januarja, odjadral iz Cezareje. — V Malorusih postavljajo nekje okoli mire otepe slame, za katerimi se gospodar skriva. Na njegovo vprašanje, če ga otroci vidijo, odgovarjajo, da ne, na kar oče pristavlja: »Bog daj, da bi me tudi ne videli, ko bom pred bodočo žetvijo šel po žitu.« — Na Litvanskem pečejo o novem letu devet raznih reči iz testa: denar, zibelko, kruh, prstan, mrtvaško glavo, starko, starčka, lestvo in ključ. Vsak sme seči v pokrito kopico in kar prime, mu pove naprej, kaj mu prinese prihodnje leto.

Velikansko božično drevo. V londonski kristalni palači, ki služi v prirejanje razstav, so postavili v l. 1878., torej pred 41 leti umetalno božično drevo, ki je bilo 120 čevljev visoko ter je bilo iz posameznih drobnih jelk tako spretno sestavljeno, da je gledalec mislil, da je to eno samo veliko drevo. Ves London je romal k rečenemu drevesu, da bi videl največje božično drevo vseh narodov in vseh časov. Drevo je stalo 100.000 kron, na njem je viselo četrt milijona reči (bombončkov, igrač, zastavic in drugih okraskov). Jelke, iz katerih je bilo drevo sestavljeno, so pripeljali iz Nemške in Francoske.

Gospodarstvo.

Tržaška kmetijska družba

na željo izrečeno od več strani, sklicuje na

nedeljo, 1. februarja 1920. ob 9.30 v Narodnem domu v Trstu

sestanek zastopnikov vseh kmetijskih organizacij in kmetijskih strokovnjakov v zasedenem ozemlju Primorske in Kranjske.

Namen tega sestanka je posvetovanje o načinu združitve in skupnem delovanju vseh obstoječih kmetijskih združenj in organizacij kmetovalstva sploh v zasedenem ozemlju eventuelno o ustanovitvi enega ali več centralnih uradov in nabavnih central za kmetijske potrebščine. Sklepalo se bo tudi o ustanovitvi lista za kmetovalstvo. To in nič drugega je namen in program tega sestanka.

Tržaška kmetijska družba vabi torej vse kmetijske strokovnjake, zastopnike kmetijskih združenj v zasedenem ozemlju in vse one, ki se za to stvar zanimajo, da se udeležijo tega važnega posvetovanja.

BANKA »SLAVIJA« V PRAGI naznanja svojim članom, da bo zopet redno delovala v zasedenem ozemlju, kar ji dosedaj radi izrednih težkoč ni bilo mogoče. Gg. zastopniki dobe te dni potrebna navodila in poštne nakaznice, s katerimi se bo plačevala zavarovalnina. Člane opozarjamo, naj zavarovalnino plačajo takoj, ko dobe nakaznice, da bodo za slučaj požarja kriti. Vsakdo naj plača v lirah, da bo tudi v lirah zavarovan.

DAROVI.

— V prid podpornemu fondu dramatičnih igralcev so darovali v **Gorici:** g. Rajer 50 lir, g. Petrovčič 20 lir, gg. Bratuž, Koren, Samsig in Starc po 10 lir, g. Abuja 5 lir, g. Komjanc 4 lire, gg. Molar in Bandaž po 1 liro; v **Trstu:** g. Antonič je daroval za podporni fond dram. igralcev 50 lir, g. Rak 23 lir. Odbor dram. igralcev se tem potom vsem gospodom srčno zahvaljuje.

— Šentjakobski podružnici CMD je daroval g. Viktor Trebec L 1'80 na roke preprodajalca »Edinosti«. Denar izročen blagajniku.

— »Podpornemu društvu za dijake na realki v Idriji« so darovali: sodni svetnik A. Mašera v Gorici 10 L, rudniško ravnateljstvo v Idriji 300 L, župnik Ivan Zupan v Hrenovicah (kot morebitni izkupiček od beganskega koledarja za l. 1920.) 50 L, Jadranska banka v Trstu 50 L, Kat. tiskovno društvo v Gorici 200 L, knezonadškof dr. Franc Borgia Sedej v Gorici 20 L, »Centralna posojilnica« v Gorici 100 L, generalni civilni komisarijat v Trstu je nakazal društvu 700 L in razen tega pet štipendijev po 147'66 L v skupnem znesku 738'32 L. Darovateljem in dobrotnikom se društvo najtoplje zahvaljuje. — Odbor.

Vladimira Srebotnjakova
prof. dr. Giorgio Ravasini
danes zaročena.
Trst, 25. januarja 1920.

ŽIVNOSTENSKA BANKA
PODRUŽNICA v TRSTU
Ulica Roma vogal ul. Mazzini. — Lastna palača.
Delniška glavnica in rezervni zaklad K Č. Sl. 225,000.000
Izvršuje kulantno vse bančne in menjalnične transakcije.
Uradne ure od 9.30-12.30 in 14.30-16

Vsi oni, kateri nam po prejemu računa od našega inseratnega oddelka pošljejo denar, naj blagovole napisati na odrezek poštne nakaznice, — številko dotičnega računa. —

MALI OGLASI

se računajo po 10 stot. beseda Najmanjša pristojbina L 1'—. Debele črke 20 stot beseda. Najmanjša pristojbina L 2'—.

KUPUJEM vreče in cunje. Babič, Molin grande št. 20. 158

SREBRN DENAR kupujem po najvišjih cenah, kakor jih nihče ne plača. Ul. Pondares št. 6, I. nadstr. 159

PRODA se elegantna damska obleka za 60 L, nove gosli ¾ in lepe punčke po najnižji ceni. — Marchig, Zgornja Greta št. 276, I. 150

SREBRN DENAR kupujem po najvišjih cenah v vsaki množini. Velkavrh, urar v Sežani. 151

UBOGA MLADENKA, 27 let stara, z otrokom, želi znanja v svrho ženitve z mladeničem ali vdovcem do 45 let. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 152

VDOVA, 38 let stara, z dvema otrokoma, želi znanja v svrho ženitve z resnim vdovcem. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 153

GOSPODIČNA, trgovka, z lastno koncesijo za prodajo živil na debelo, želi znanja v svrho ženitve z gospodom trgovcem od 40 do 50 let s premoženjem. Sprejme ponudbe tudi z dežele. Ponudbe na ins. odd. Edinosti pod št. 40. 154

KIRURGIČNI instrumenti in zdravniške knjige se prodajo. Ul. Carducci 14, vr. 7, od 14-16. 155

VELIK dohod velikih in majhnih železnih štedilnikov pri tvrdki A. De Masi & Sferza, ul. Torre bianca št. 32. 156

ORKESTRON za plesno dvorano ali gostilno z 20 plesnimi kosi se proda, ul. Arcata št. 14, gostilna. 157

NAGELJNE, več tisoč, požlahtnjene trte, vsoke, žigova drevesa proda Nardin, Barkovlje. 117

SREBRN DENAR kupujem po najvišjih cenah v vsaki množini. Pridem lahko ponj. Alojz Povh, Garibaldijev trg št. 3 (prej Barriera.) 3341

DESET velikih srebrnih gumbov za zapestnice se proda po ugodni ceni. Pojasnila v ins. odd. Edinosti. P 214

PRODA se lepa, prostorna hiša s prostori za trgovino. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 3356

SAMO F. PERTOT, urar, ul. S. Francesco 15, II kupuje srebro in zlato po najvišjih cenah. 41

ODDA se takoj v najem postelja poštenemu mladeniču. Ul. Istituto 18, III. nadstr. 140

POZOR! Plačam za srebrn denar najvišje cene, tudi več kot drugi trgovci. Albert Povh, ulica Manzoni št. 17, vr. 2, pritličje. 4467

KROJAČNICA Avgust Štular ul. S. Francesco d'Asisi štev. 34, III. je edina dobroznana krojačnica v Trstu. 3367

17LETNI mladenič išče službo. Učil bi se trgovskega ali krojaškega obrta. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 128

KROJAČ Jernej Caharija stanuje v ul. Galatti 20, vrata 30, ter se priporoča slav. občinstvu iz mesta in okolice. B 117

MAKS KRIŽE, ključavničarstvo v Postojni, izdeluje in ima na prodaj železne štedilnike in štedilnike za sezidanje. 3357

FOTOGRAF A. JERKIČ. Trst, ul. Roma 24. Gorica Corso št. 36 na dvorišču. P 711

RAZNO pohištvo se proda, ul. Gatteri 32, I. vr. 6. 146

PIANINE, kratke klavirje (tudi potrebne popravke) kupim v vsakem kraju v Istri-Furlaniji. Ponudbe: Kavarna »Reclame«, Corso Garibaldi (Barriera), Ivan Androssi. 147

KUPIM vsako množino pravih gladkih in pletenih tržaških bičevnikov. Ponudbe z navedbo cene naj se pošljejo na Osvalda Dobelc, Ljubljana, Martinova cesta št. 15.

SPRETEN, pošten 15letne deček se želi izučiti mizarstva. Pojasnila v Posredovalnici za službe v Postojni. 3358

Danes, nedelja, se vrši v spodnji dvorani Narodnega doma
PLESNA ZABAVA.
Začetek ob 19.30.
Plesne vaje se vrše vsaki torek in petek. Začetek ob 20. Poučujejo se novi plesi. VODITELJ.

Pogrebno društvo „Arimatej" v Barkovljah
vabi na
redni občni zbor
ki se bo vršil
v nedeljo, 1. februarja, ob 13.30 v dvorani „Narodnega doma" v Barkovljah.

DNEVNI RED:
1. Poročilo predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika.
4. Prememba § 21. društv. pr.
5. Razni predlogi.

ODBOR.

Zobozdravniški ambulatorij
prej dr. BODO.
Zobozdravnik dr. E. Clonfero
— in —
dentist Stanko Perhavec
Trst, Trg Goldoni št. 11, II. nadstr.
sprejema od 9 do 12 in od 15 do 19.

Izdiranje zob brez bolečin, zobovja, zlati mostovi brez neba, reguliranje zob in zlate krone. Vsa dela se izvršujejo po moderni tehniki.

A. DE MASI & G. SFERZA
NASLEDNIKI TVRDKE M. WACKWITZ
Trst, Torre bianca št. 32 - Tel. 2983
Zaloga majoličnih in železnih peči. — Specijaliteta tvrdke: mramornate in porcelanaste leve, štedilniki lastnega izdelka. — Oblaganje in tlakovanje z majoličnimi ploščami.

Bratje Gentili in Križmančič
ul. Mazzini 40 (vogal ul. S. Lazzaro)
Za prihodnjo sezono:
bogata izber volnenega blaga, barhenta moškega blaga, volnenih odej, zaves in lastno izdelovanje vatiranih odej.

Skupina „Viktor Parma"
priredi
danes, v nedeljo, 25. januarja
PLESNI VENČEK
v dvorani Kons. društva pri Sv. Jakobu.
Čisti dobiček je namenjen za izpopolnitev edinega slovenskega orkestra v Trstu.
K obilni udeležbi vabi ODBOR.

Hiša v Postojni.
Potom prostovoljne
javne dražbe
se proda 30. januarja ob 9 dopoldne pri okrajnem sodišču v Postojni hiša v sredini mesta Postojne z 10 prostori in pritiklinami, pripravna za trgovino in vsako obrt, nadalje ena njiva in en travnik. Izklicna cena znaša 1600 lir. Dražbe i pogoji se zamorejo vpogledati pri sodišču in pri dr. A. Zupančiču, odvetniku v Postojni.

Zaloga vina
Ernest Hočevar in Marcovich
Trst, ul. XXX. oktobra 14, Trst
(prej Caserma).
Priporočamo cenj. občinstvu svojo zalogo istrskih in italijanskih vin. V zalogi imamo tudi chianti v originalnih steklenicah, asti, šampanjec, marsalo vermouth, žganje itd. itd.

Kupim kože
kun, vider in lisic v vsaki množini po vsaki ceni.
Izdelava kožuhovine, Corso V. E. III. 37, me in.

Eden največjih semnjev za živino in tudi za konje
se zopet otvori, kakor ponavadi vsakega 26. v Divači.
Načelništvo občine Divača.

RASTLINE in SEMENA
Fratelli Sgaravatti
Saonara (Padova)
125 hektarjev obdelanih
CENIKI BREZPLAČNO

Ivan Kacin, Gorica, ul. Sv. Antona 24.
Izdeluje vsake vrste harmonij za pevska društva, cerkve itd. Popravlja in uglašuje tudi cerkvene orgije in druga glasbila. — Kupuje stare harmonije, klavirje, vijoline itd. itd., izvršuje vse točno po naročilu.

UMETNI ZOBJE
z in brez čeljusti, zlate krone in tudi obiskki koncesijonirani ZOBOTEHNIK
VILJEM TUSCHER
TRST, ul. 30. oktobra (ex Caser na) 13, II
Ordinira od 9 predp. do 6 zvečer.

BOLA!
Edino mazilo Edino mazilo
ki ohranjuje usnje in ga vzdržuje mehko.
Skladišče v Trstu, ulica Torre bianca štev. 12 - Telefon štev. 10

Prodajalna obuval
ul. Udine 2 (prej Belvedere) **R. FORCESSIN** ul. Udine 2 (prej Belvedere)
Najpriličnejše nakupovališče obuvala za gospode in gospe.
Posebnost za otroke. Posebnost za otroke.
Velika izber nogavic, gum. napetnikov „Pirelli", vrvic in mazila za obuvalo.
Na drobno in na debelo. Postrežba točna.

ditim očesom, »tako delajo razbojniki, ne pa baroni.«

Mladenič je prebledel, zalotel se je v onega človeka besno in zamahnil s palico, toda zajela ga je železna roka od zadaj. Mladenič je obrnil glavo in opazil pred seboj upravitelja Grdaka, ki je še o pravem času priskočil v pomoč.

»Sram vas bodi, mladi gospod, mari je to gospodski način, raniti človeka do krvi, ko vrši svojo dolžnost?«

»Kaj je to?« je zakričal gospod Tahi iz hripavega grla, dospevši s Petričevićem in Bošnjakom na doljnje dvorišče.

»Oče,« obranite me pred tem človekom,« je drhtel mladenič.

»Kaj se je dogodilo?« je rekel Tahi ter pogledal Grdaka srdito.

»Ta kukavica, ta žival, je vzkliknil mladenič, »je izgnal moje konje iz hleva.«

»In prav je storil,« je rekel Grdak mirno, »ker ste vi mladi gospod, izgnali konje iz kraljevega hleva, ki ni vaš. Vi imate zase dovolj hlevov. Jaz sem mu velel, naj stori tako, a vi ste udarili kraljevega slugo, da mu teče krt, in da ni bilo mene, bi ga bili ubili.«

»Pojdi v grad, sinko, in izogibaj se teh prostakov!« je iztisnil Tahi jezno, a potem se je obrnil do upravitelja:

»Ej, kakor vidim, pazno čuvate, kar je kraljevega. Ali, dobro bi bilo, ako bi manje kraljevega vina in jedi porabljali za svoje goste, ki se pri vas po gosposko goste; bilo bi dobro, ako ne bi razsipali toliko kraljevega žita med besne kmete.«

»Jaz nisem nikogar sprejel kot gosta, razun svojega brata Šišmana in sorodnika beležnika Mihajla iz Zagreba. Žito pa sem razdelil med tiste kmete, ki ste jih vi oplenili do golega, in nimajo skorjice kruha.«

»Bene, bene,« je mahnil Tahi, zasmejavši se zlohotno; »zopet nas boste tožili radi te razbite butice, kakor ste me lani tožili, jaz pa vas, da kradete in trošite kraljevo blago.«

»Gospod Tahi!« je planil Grdak, stisnivši pesti, »to je nepošteno.«

»Bene, bene,« je odvrnil Tahi mirno, »vaš rovaš je polo. Svojo glavo stavim, da midva ne umreva pod isto streho. Pojdimo, otroci!« se je zasukal potem Ferko k svojim služabnikom, »sedaj imamo važnejše posle!«

Grdak je odvedel ranjenca pod streho, a Tahi je odšel, stisnivši roki v žep.

(Dalje.)

Od nedelje do nedelje.

Južni rob kapitolinskega griča večnega mesta Rima, — kjer stoji sedaj cerkev Santa Maria della Consolazione — tvori takozvana Tarpejška pečina, s katere so v starih časih in pozneje tudi v času cesarstva in republike metali v globino zločince in izdajalce domovine.

Tarpejška pečina je bila v tesni bližini kapitola, starega rimskega gradu, hrama narodnega svetišča, versko-političnega središča države. Poleg velične torej — propad. Še danšnes se rabi prispodoba te pečine, kadar je kaka sodobna veličina izmenada telebnila iz višin slave in moči v propad brezpomembnosti. Kakor se je zgodilo ravnokar Clemenceauju — tigru. Včeraj gospodovalec Francije, na pariški konferenci diktator, ki je z mogočno in avtokratsko, da ne rečem: tiransko samovoljo krojil narodom in državam njih bodočo usodo; danes pa — politično mrtev mož! Hotel se je povzpeti na najvišji višek moči in časti na kapitolu — v republiki — na mesto predsednika, glavarja države; volilci, zbornica in senat, pa so ga pahnili v globino.

Pariška konferenca nudi sedaj kaj poučno sliko, ki kaže, kako težka je tuji za mogočce pot od volje do nje uresničenja! Razglašali so v svet, da imajo že v rokah kožo — rešitve jadranskega vprašanja; vsi pa jim jo le sproti odnika in odnika... Do tega hipa, ko to pišem, vprašanje še ni rešeno! Saj je eden glavnih interesentov, častivredni gospod Nitti, odpotoval — po čudni daljni poti preko Toulona in po morju, mesto po krajši kopni poti — v Rim, kjer se menda šele posvetuje, ali naj udejstvi londonski pakt, ali pa — ne?!

Čudna je stvar s tem reševanjem jadranskega vprašanja. Vsi trde, da imajo prav. V resnici pa stoji stvar tako, da: če ima prav ta, ne more imeti prav drugi, ker vsakdo hoče pač nekaj drugega — nasprotnega. In kako dokazuje vsakdo, da ima le on prav!! Jasno, neizpodbitno — kakor trdi seveda on sam. Pa vendar ne tako neoporečno, kakor se je zgodilo pred mnogimi leti nekje v soški dolini. Očetu se je rodil sin. Ker pa so krstili hkratu dva otroka, je bil oče vedno v dvomih, so mu li prinesli od krsta res pravega njegovega sina, da-li niso morda zamenjali? Radi tega dvoma, ki je vedno mučil očeta, ni mogel nikoli prav vzljubiti sina. Ta je rasel; a še potem, ko je dorasel do mladeniča, je bilo med očetom in sinom še vedno nekako napeto razmerje, neka hladnost. Sinu je bilo hudo. Slednjič mu je prišla rešilna ideja, kako bi mogel prepričati očeta, da je le on pravi sin. Oče je rad pil in »nesel« ga je, kakor marsikdo. Ponašal se je s tem. Sin je povabil očeta: pojva v krčmo! Na to uho oče ni bil gluh. Izpraznila sta prvi »polič«. Oče molčal — sin molčal. Prišla je druga mera — nadaljje molk na obeh straneh. Tretja, četrta.... Sin ni zaostajal za očetom, »nesel« ga je znal tudi on! Tedaj pa se je oče dvignil radostno, ponudil sinu roko in vzkliknil: **Sedaj vidim, da si res moj sin!!** Pili ga znaš kakor jaz!

To je bil prepričevalen dokaz, kakršnjega ne morejo podati prepirajoče se stranke v Parizu druga drugi. In ker ne morejo, pa se oglaša v njih — škodoželjnost. Če ne meni, pa tudi tebi ne! In beležijo po svojih glasilih z veseljem, da se ne godi dobro — sosedu! Taka škodoželjnost pa je enostavno — nespametnost! Kaj mi je škoda pri sosedu, če pa jaz nimam koristi? In škodoželjnost poraja maščevalnost, ki ni nič manje nespametna. Nekje je gorelo. Prišli so ljudje iz sosedaje vasi, da bi pobirali žeblje na pogorišču. Domačini-pogorelci so jim pa to odločno zabranili, na kar so jim užaljeni sosedje zagrozili: »Le čakajte, bo že tudi pri vas gorelo in tedaj tudi vi ne boste smeli pobirati žebljev!«

Stranke, interesirane na jadranskem vprašanju, sicer ne žele, da bi gorelo tudi pri njih, pač pa se veselc, če pri sosedu gori, čeprav ne le da nimajo koristi od tega, marveč obstoji še možnost, da bi plamen posegel tudi tja črez k njim samim, na kar bi utegnili priti drugi pobirat žeblje na njihovo pogorišče! Kaj pravilo k temu gromovniki po središčih italijanskih listov?! Ali razumejo morda te moje prispodobe? Ali ne bi bilo koristneje tudi za njih, če bi v sosedovi hiši vladali mir, red in blagostanje? Iz hiše blagostanja moreš pričakovati uslug in koristi, iz siromašne in razdejane hiše pa ne nikakih! In siromašni, bedni ljudje so še posebno radi škodoželjni in — **maščevalni!** Razumejo li italijanska gospoda?! Mari hočejo biti raje podobni tistemu možu, ki je — da bi se maščeval na ženo, ker mu je venomer grenila življenje — češ: čakaj, ne boš več imela lepega moža!! Koga je kaznoval? On je bil pohabljen, za ženo pa je bilo še vedno — drugih lepih mož...! Italijani — razmišljajte! Tudi naša sosedinja bi mogla dobiti — drugih lepih mož! Pa močnih in petičnih!...

Še vedno mi prihajajo sodobniki pokojnega Mateja Ternovca z raznimi anekdotami, zahtevajoč, naj ji preobčim. Godi se mi kakor v Göthevem »Zauberlehrlingu«: »Die ich rief, die Geister, werd ich nun nicht los« —. Ne morem se iznebiti duhov, ki sem jih izzval. Seveda niso to zlobni duhovi. Naj podam tu še eno, ki je zanešina za sodnika in prijatelja ljudstva, Mateja Ternovca! Sosedi ste se nekaj sporekli. In kakor se to že tako dogaja: beseda je dala besedo — grdo besedo. Soseda je kruto razžalila sosedo — kakor je namreč menila ta poslednja. Hotela je na sodniji oprati svojo žensko čast. Vložila je tožbo radi razžaljenja časti. Sodnija je storila kakor je morala storiti: razpisala je razpravo. Čim pa ste nasprotnici, mračnega in srditega lica, vstopili v »sodnico«, je sodnik Ternovec pozval slugo in mu velel: »Odvedite ju v zapor obe; ko se pobotate in sprijaznite, privedite ju zopet!« — Ni minilo četrt ure, ko je sluga že privedel — bivši nasprotnici; bivši, kajti izjavile ste: Pobotali sva se! In odšle ste lepo skupno domov — zadovoljni in zadovoljen je bil tudi sodnik Ternovec! Na kratek in enostaven, četudi morda »nekorekten« način je ugasnil iskro sovraštva, kjer naj vladata sporazum in strpljivost, če hočejo ljudje mirno in zadovoljno živeti med seboj. V Ternovcu je bilo pač — neoficijelne pameti in ljubezni do ljudstva!

C—č.

Borzna poročila.

V Trstu, dne 24. januarja 1920.

Tečaji:

Jadranska banka	325—	340
Cosulich (Austroamericana)	630—	635
Dalmatia (Parobr. dr.)	380—	390
Gerolimich	2200—	2250
Lloyd	1250—	1300
Lussino	2300—	2350
Martinolich	455—	465
Navigazione Libera Triestina	1080—	1120
Navigazione Libera Triestina	980—	1020
Oceania	450—	460
Premuda	645—	660
Tripcovich	645—	655
Ampelea	780—	800
Cement Dalmatia	380—	390
Cement Spalato	430—	440
Čistilnica petroleja	2300—	2350
Čistilnica olja	840—	870
Čistilnica riža	300—	310
Krka	440—	450
Tržaška ladjedelnica	400—	420
Tržaški Tramway	230—	238

Tuja valuta na tržaškem trgu:

V Trstu, dne 24. januarja 1920.

Neprepečatene krone	7.45—	7.65
nemško-avstrijske krone	5.15—	5.25
jugoslovenske krone	14.50—	15.—
češkoslovaške krone	17.—	18.—
dinarji	55.—	57.—
levi	28.75—	29.—
marke	28.50—	29.—
dolarji	14.07—	14.12
franc. franki	119.50—	120.50
švicarski franki	257.—	259.—
angl. funti	51.50—	52.—
rublji	16.—	17.—
napoleoni	54.—	54.50

Trgovsko-obrtna zadruga v Trstu

registrovana zadr. z neomejenim jamstvom

ul. Cesare Battisti (prej Stadion) št. 21

sprejema hranilne vloge od L 1 dalje.

Navadne vloge obrestuje po

4 ½ %

večje po dogovoru

Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune. — Posoja hranilne pušice na dom. — Rentni davek plačuje iz svojega.

Daje posojila

po najugodnejših pogojih na vknjižbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin.

Uradne ure vsak dan izvzemši nedelj in praznikov od 8 do 1.

PRIPOROČLJIVE TVRDKE

TRGOVINA JESTVIN

via Genova (Campanile) 13. Zaloga: kave, olja, mila, sveč, sardin, kakava, čokolade, čaja i. t. d. Pristni Jamaika rum, konjak, vermouth, marsala, višnjevec ter raznovrstna vina, vse po zmernih cenah. **Ivan Bidovec.**

MEHANIČNA DELAVNICA.

Odlikovana livarnica Osvaldella. Via Media 26. Izdelovanje in poprava strojev in motorjev. Proračuni.

KNJIGOVEZNICA.

Pietro Pippan. Trst ulica Valdirivo 19. Artistična vezava. Zepni koledarji lastnega izdelka. Vpisniki (registri) posebnega sistema. 201

MAJOLIČNE PEČI IN ŠTEDILNIKI.

M. Zeppar. ul. S. Giovanni 6 in 12. Najboljša izdelovanja in najpopolnejša vrsta. Cene zmerne. 202

PAPIR.

Velika zaloga papirja za ovitke, papirnatih vrečic lastne tovarne. Vaički razsah barv in velikosti. Cene zmerne. Gastone Dollinar, Trst, Via dei Gelsi 16. 256

DAMSKA KROJAČNICA

A. Rieger, Trst, ulica Commerciale 3. Izdeluje vsakovrstne obleke po angleškem in francoskem kroju, plesne obleke, obleke za poroke, bluze za gledališče itd. Cene zmerne. Postrežba točna. 337

Pozor!

Izdelujem vsa lasna dela iz česanih (mešanih) in rezanih las po najnižjih cenah. — Kupujem izčesane in rezane lase. JOSIP KOLAKOVIČ, brivec in lasničar — Ajdovščina. — —

Nepremočljive preproge

nove in rabljene v vseh merah, vrvi, vrvice, pasove, povodce, vlačivce in odeje za konje.

GIOVANNI SIVITZ — Trst

ulica Giorgio Galatti štev. 8

Redka prilika!

Na prodaj je v Lokavcu pri Ajdovščini več stavb (Mižinska vas). — Na zelo lepem kraju. — Pripravna za razna podjetja. — — Več se izve istotam.

— TVRDKA —

Alarico Lantschner

v Trstu, Via Roma 28 (bišva ul. delle Poste) vogal ul. Giorgio Galatti. Zraven velike pošte. — Telefon 198.

Dvokolesa, motorna kolesa, pritikline, pnevmatični predmeti. Popravila. — Delo solidno.

PFAFF Stroj za šivanje in vezanje pravi nemški uzorci **Seidel & Neumann in ‚Singer' Gast & Gasser**

Bogata zaloga vseh potrebščin. Mehanična delavnica za vsako popravljanja.

Tvrdka ustanovljen l. 1878 **FRANCESCO BEDNAR** Trst, ul. Campanile 19

JOSIP STRUCKEL

Trst, vozal Via Nuova - S. Caterina.

Velika izbera vsakovrstnega blaga za moške in ženske. — Blago za suknje, žamet, barhant, svile, etamin ter raznih predmetov za okras oblek. Vse po znižanih konkurenčnih cenah.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. MRAČEK TRST

Corso 24, I. nadstropje

Ordinira od 9 - 12 dop. in od 3 - 6 pop.

Brezbolestno izdiranje zob, plombiranje in umetni zobje

VELIKO SKLADIŠČE KLOBUKOV

dežnikov, belih in pisanih, žepnih robcev, možkih nogavic itd.

H. CVIENKEL, Trst, Corso V. E. III. štev. 24.

Cenjeni inserenti, kateri nam pošiljajo oglase z dežele, naj nam oproste, če je oglas šele 10-15 dni pozneje objavljen, ker temu nismo krivi mi, ampak neurejene poštne razmere. — Prosimo tudi, da se oglasi plačajo antecipatno.

Vipavsko, dalmatinsko in istrsko vino

se prodaja po znižanih cenah od L 2 do 2·50

v zalogi vina Antona Kette na Opčinah.

Fotografični atelje Daguerre

Trst, Corso štev. 39.

Razglednice v platinu, specijaliteta: Slike v barvah, fotoschlazzi. Gabinet, vizit, povečanja, reprodukcije vsakevrste. Elektr. razsvetljava.

Zaloga pohištva

ANDREJ JUG, ul. Sv. Ladja št. 5

priporoča vsem novoporočencem svoje izdelke po najugodnejših cenah

Stavbeno podjetje L. OBLAK in drug

v Ilirski Bistrici

naznanja, da sprejema vsa v stavbno stroko spadajoča dela in naročila za stavbni materijal tudi **v Rubeših št. 8 pri Matuljah** (zaloga cementa). — Načrti in proračuni pri sprejemu dela, brezplačno. — Posreduje tudi pri prodaji in nakupu zemljišč in stavb.

HERMAGILD TROCCA, TRST

ul. Barriera vecchia štev. 6

ima veliko zalogo mrtvaških predmetov.

Venci iz porcelane in biserov, vezani z medeno žico, iz umetnih cvetlic s trakovi in napisi. Slike na porcelanastih ploščah za grobne spomenike itd. Najnižje konkurenčne cene.

Pozor!

V ulici Udine (prej Belvedere) štev. 49, se nahaja PRODAJALNA USNJA, KOŽ, sploh vseh čevljarskih potrebščin. — Specijaliteta: Za krojenje in prešivanje (štepanje) zgornjih delov najmodernejše fasone.

Filipčič in drug.

Trpežna nacijonalna in inozemska obuvala

po konkurenčnih cenah se dobijo edino pri dobroznani

TRŽAŠKI ČEVLJARNICI (Calzoleria Triestina)

Trst, Carducci 21 — ustanovljena leta 1850 — Trst, Carducci 21.

PELLEGRINO CINCELLI

Trst - ulica Malcanton štv. 9 - Trst

(Hiša ustanovljena leta 1828.)

KOŽE in USNJE za ženske in moške.

Box in Chevreaux, lak, podlage in vsakevrstni predmeti za čevlje itd.

Vse po ugodnih cenah. Postrežba točna.

Briil

Najboljše mazilo za čevlje

Podružnica v Trstu, ul. del Toro št. 10. — Telefon 31-72

Novo pogrebno podjetje — Trst

Corso V. E. III. štev. 47. Telefon 1402 (vogal Goldonijev trg).

Dobroznano že mnogo let obstoječe podjetje je preskrbljeno z obilno in bogato opremo za prirejanje mrtvaških sob in odrov. — **Poseduje različne razredne vozove do najsvečanostnejših s kristali. — Prevažajo se mrliči v vse kraje, tudi v tujino. — Prodaja razne mrtvaške predmete, transportne rakve, kovinaste rakve vsakovrstnih oblik, lesenih rakev z bogatimi okraski,** različne vence s trakovi in napisi, obleke, pajčolane, sveče itd.

Cene zmerne. **Postrežba točna.**

V primeru izrednih ur se sprejemajo naročila v lastnih prostorih podjetja ulica Tesa štev. 31. Telefon štev. 14-02.

Zastopstvo in prodaja mrtvaških potrebščin **J. MERŽEK, Občine 170,** pri sež. cestl.

Ležnik in upravitelj H. STIBIEL.

COLONIALE OLANDESE

Družba za uvoz in izvoz z omejeno zavezo

Kemični proizvodi, sirovine za obrt, mirodije, kolonijalno blago.

Trst, ul. Flor Luigi da Palestrina 2

Telefon: skladišča 2403; urada 2405.

Veliko dobavno skladišče za lekarne, mirodilnice, prodajalne jestvin, ladjedelnice in za vse druge obrtne zavode.

Zahtevajte vedno novi cenik.

Posebne ponudbe na zahtevo.

G. PINO, zlatarnica-urarnica

Trst, Corso štev. 15

Kupujem srebrne krone in goldinarje po najvišjih cenah.

ZOBOZDRAVNIŠKI KABINET

ulica Chiozza št. 5, I. nadstr.

Sprejema od 9—13 in od 15—17. Izvršujejo se umetni zobje v kakršnemsibodi sistemu z nebom in brez neba po moderni tehniki.

Dr. F. Tamburlini

MARIO MORO, tehnični vodja.

SEMENA vseh vrst

prodaja tvrdka

Sever & Comp.

Trst, ul. Nicolò Macchiavelli št. 13

ČEVLJARNICA MIKOLIČ

Trst, ul. Udine 32 (prej Belvedere) (na vogalu ul. Lodovico Ariosto)

Različna obuvala za gospode, gospe in otroke.

Lastna delavnica, ter se sprejemajo — naročila in poprave po meri. —

JADRANSKA BANKA

Deln. glav. K 30,000.000, Reserve K 8,500.000

Centrala: TRST

Via Cassa di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 9

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metković, Opatija Split, Šibenik, Zadar Ekspozitura: Krauj.

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle

Sprejema vloge

na hranilne knjižice proti 3½% letnim obrestim, v bančno-prometu proti 3% letnim obrestim. Na odpoved navezane vneske sprejema po najugodnejših pogojih, ki se imajo pogoditi od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (Safes deposits).

Blagajna posluje od 9.30—12.30 in 14.30—16

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu.

Centrala v Ljubljani.

Podružnice:

Celje, Celovec, Gorica, Sarajevo, Split.

Delniška glavnica: K 20.000.000.—.

Rezervni zakladi: K 3,500.000.—.

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3% na žiro-račune proti 3% obrestovanju Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13.

KALODONT

primerno najboljša zobna krema

edina razprodajalna za Jul. Benečijo

Adolfo Schlesinger — Trst

ulica San Sebastiano štev. 4

Skladišče vsakovrstnih igrač drobnarij, galanterij, dišav' mila itd. itd.

— Razpošilja se na deželo. —